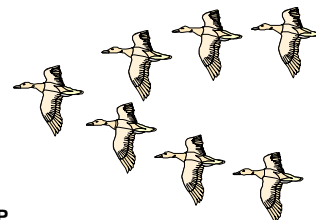

In vogelvlucht

MEDEDELINGENBLAD VAN DE VOGELWERKGROEP VAN HET HOEKSCHEWAARDS LANDSCHAP

NUMMER 51, APRIL 2025

Inhoud

Vooraf.....	3
Waarnemingen van schaarse en zeldzame vogelsoorten in de Hoeksche Waard in 2024.....	4
Havik slaat Kerkuil	11
Serengeti in de achtertuin – ervaringen met Sperwers in de eerste maanden van 2025.....	12
Verslag huiszwaluwenproject Hoeksche Waard 2024	14
Verslag oeverzwaluwenproject Hoeksche Waard 2024.....	17
Verkauwing?.....	18
Verslag nieuwjaarsexcursie 4 januari 2025	20
Verslag dwergganzenzeizoen 2024-2025.....	21
Boekrecensie “Op bruine kieken raakt niemand uitgekeken”	24
Resultaten integrale wintertelling 2025 van roofvogels in de Hoeksche Waard	25
Coccothraustes.....	29
Uilen in de Hoeksche Waard – broedseizoen 2024.....	31
Dwerggors middenin de Zoomwijck.....	35
Nestkastonderzoek: ook in de Hoeksche Waard?.....	36
Varia	38

Bijlagen

- ❖ Bijlage 1: Overzicht van het aantal bewoonde nesten in huiszwaluwkolonies in de Hoeksche Waard in het tijdvak 1983-2025.
- ❖ Bijlage 2: Uitkomsten roofvogeltelling Hoeksche Waard en Tiengemeten in januari 2025.
- ❖ Bijlage 3: Uitkomsten roofvogeltellingen Hoeksche Waard en Tiengemeten in de winters 1983-2025.
- ❖ Bijlage 4: Getalsmatige ontwikkelingen in territoria, broedpogingen en broedsucces van Steenuil en Kerkuil.
- ❖ Bijlage 5: Godijn, N., Wiersma, P. & K.C. Fokker. 2025. Akkervogels in Zuid-Holland in 2024 – Resultaten Meetnet Agrarische Soorten (MAS). GKA-rapport 2025-02. Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels, Zuidlaren.

NB: de bijlagen zijn op verzoek verkrijgbaar bij de redactie (bertjanluijendijk@gmail.com).

Coverfoto: Pontische Meeuw op een akker in de polder Oude Korendijk. Goudswaard, februari 2024, Gert Huijzers.

Vooraf

BERT-JAN LUIJENDIJK

Afgelopen weken was het weer raak op de Oosterse Bekade Gorzen: bijna dagelijks was er een gevarieerd gezelschap van tot enkele honderden steltlopers te bewonderen. Zo liep er op 5 april op een gegeven moment een groep van 52 Kleine Plevieren op het slik en op 10 april waren er tegelijkertijd zeker 50 Witgatjes present. En dan te bedenken dat de grootste aantallen Groenpootruiters en Bosruiters zich pas in de laatste week van april aandienen, waarbij van de laatste soort in eerdere jaren tot soms wel 100 simultaan aanwezige exemplaren konden worden geturfd. Zelfs nationaal gezien zijn dat best opmerkelijke aantallen.

Vooraf in de avond voltrekt zich nogal eens een fascinerend schouwspel, waarbij het ene na het andere groepje stelten luid roepend aanstalten maakt om de reis te vervolgen. Er tikken meestal hooguit luttele seconden weg tussen het woord en de daad, want voor je het weet is het groepje passanten de bomerij al over en lossen ze rap hoogte winnend lieverlee op in de noordelijke hemel.

Dat hoogte winnen kan nog wel even doorgaan trouwens. Uit transmitteronderzoek bij vier afzonderlijk migrerende Grutto's, bleek dat deze vogels tijdens hun non-stop vluchten regelmatig vlieghoogten bereikten van 5.000 tot 6.000 meter. Binnen dezelfde vlucht werd echter frequent en in significante mate van hoogte gewisseld.

De aanzienlijke wisselingen in vlieghoogte binnen één vlucht konden weliswaar deels worden verklaard door de aanwezigheid van bijvoorbeeld bergen, maar de meest bepalende factoren bleken toch echt de wind- en temperatuurcondities te zijn en dan vooral de interactie daartussen. Oververhitting door inspanning is namelijk een reëel gevaar voor de soms tot wel 145 kilometer per uur vliegende Grutto's en het verkassen naar grotere hoogten met koelere temperaturen en een welkome

'tailwind' kan dan een oplossing zijn om vochtverlies en oververhitting tegen te gaan.

En dan hebben we nog de bizarre afstanden die steltlopers in één ruk kunnen afleggen. Een van de Grutto's uit eerder bedoeld onderzoek overbrugde in een non-stop voorjaarsvlucht van 22 uur en 36 minuten een afstand van 2.525 kilometer (en laten we de hoge gemiddelde vliegsnelheid daarbij niet uit het oog verliezen).

Het neefje van de Grutto, de Rosse Grutto, kijkt van dergelijke prestaties niet echt op. Enkele jaren geleden haalde deze duursporter *pur sang* de mondiale pers en een heuse notering in het Guinness World Records door in 11 dagen en 1 uur non-stop 13.560 kilometer af te leggen.

Uitkomst van een ander onderzoek naar het trekgedrag van steltlopers is dat bijvoorbeeld strandlopers in het voorjaar meer haast maken dan in het najaar. Dat is met één blik in de agenda van de steltloperfamilie bepaald geen verrassend resultaat: getalm bij tankstations kunnen de vogels zich in aanloop naar het korte maar drukke broedseizoen simpelweg niet permitteren. Alles moet erop gericht zijn om exact op tijd de nog koude toendra's en taiga's te bereiken.

Maar niet ten koste van alles, zo blijkt. Ook bij steltlopers vergt het opvoeden van kinderen veel energie en om zichzelf een beetje te ontzien blijken de strandlopers in het voorjaar wel sneller te reizen maar niet sneller te vliegen: hun gemiddelde vliegsnelheid ligt namelijk 10% lager dan in het najaar.

Zo bezien zijn de aprilse steltlopers van de Oosterse Bekade Gorzen geen *losers* die bij de minste of geringste tegenwind hun eerder nog heldhaftige non-stop vlucht prompt afbreken. Veeleer zijn het verstandig calculerende schepseltjes die snappen dat hun leven geen wedstrijd maar een reis is.

••

1. Adulte Kleine Jager op het Haringvliet nabij de oostelijke monding van het Spui. Goudswaard, juli 2024, Mark Hoekstein.

Waarnemingen van schaarse en zeldzame vogelsoorten in de Hoeksche Waard in 2024

HANS WESTERLAKEN

Dit overzicht betreft de waarnemingen uit 2024 zoals deze op 3 januari 2025 op hwl.waarneming.nl stonden. Dit jaar werden 225 soorten gemeld; circa 5 soorten meer dan het gemiddelde van de afgelopen 10 jaar. Ook zijn Rouwkwikstaart en Noordse Gele Kwikstaart niet meegenomen in dit aantal vanwege het feit dat waarneming.nl dit jaar de telling van de IOC (International Ornithological Committee) heeft overgenomen en niet meer de 'lokale' lijst gebruikt. Een aantal soorten wordt wel vermeld, maar is niet voorzien van sluitend bewijs (geluid, foto's). De Ross' Gans staat niet in het overzicht vanwege de dubieuze status van de vogel in kwestie.

De enige goed gedocumenteerde nieuwe soort voor de Hoeksche Waard was een tweedejaars

Kleine Burgemeester. Andere zeer zeldzame soorten waren talrijk zoals onder andere: Grote Zee-eend, Zwarte Zee-eend, Kleine Topper, Kuifduiker, Flamingo, Noordse Stern, Kleine Jager, Woudaap, Kwak, Ralreiger, Grauwe en Steppekiekendief, Hop, Bijeneter, Buidelmees, Strandleeuwrik, Grote Karekiet, Graszanger, Grote Pieper, Siberische Boompieper, Siberische Waterpieper, Roodmus, Sneeuwgorzen en Ortolaan.

Voor de volgende gebieden zijn de volgende afkortingen gebruikt:

- KS - Korendijkse Slikken
- LHGP – Leenheerengorzenpolder
- TG – Tiengemeten
- VJP – Ventjagersplaten
- OBG – Oosterse Bekade Gorzen
- HG – Hoogezandse Gorzen
- TTP – Trektelpost Zuidpunt HW
- APL – APL Polder, Strijensas
- Oudeland – Oudeland van Strijen
- Nocmig – 's-nachts opgenomen geluid

GANZEN, ZWANEN EN EENDEN

De twee gemelde Rotganzen betroffen 1 vogel in het Oudeland op 8/3 en een 1 overvliegend bij de TTP op 27/10. Op 24/12 zat een exemplaar in het Oudeland en op 30/12 werd een vogel in het Land van Essche gefotografeerd. Tussen 1/1 en 6/5 werden individuele Roodhalsganzen uit het Oudeland gerapporteerd, waarvan minimaal 1 een ring droeg. Tussen 12 en 24/12 zat er een vogel in het Oudeland. Op 3/3 werd de enige Sneeuwvangs waargenomen in de Sint Anthoniepolder. Een Kleine Rietgans werd op 12 en 29 /1 in het Oudeland gezien, twee stuks op 23/1 bij Goudswaard en op 24/10 vlogen er 12 langs de TTP. Op 8/12 bevond een exemplaar zich in het Oudeland en op 29/12 vlogen er 5 over Tiengemeten. Tussen 1/1 en 15/3 werden maximaal 40 Dwergganzen geteld; op 23/9 meldden zich de eersten weer aan met een maximum van 69 op 30/11.

Ten hoogste 7 Kleine Zwanen pendelden tussen Polder Het Kooijland te Strijen en de Sint Anthonie- en Munnikenpolder tussen 10 en 14/1. Op 16 en 17/1 waren er 5 ter plaatse in de LHGP en op 16/1 vloog een groep van 33 aldaar richting noordoost. Op 15/12 vlogen er twee

over de Esscheplaat. Wilde Zwanen werden tussen 10/1 en 20/2 met een maximum van 4 op verschillende plaatsen rond Strijen gezien. Op 24/11 werden de eerste twee van het najaar in het Oudeland gezien. Op 30/12 werden er daar ook twee gemeld.

Tussen 16/6 en 16/9 werden maximaal 2 Krooneenden op TG en op de KS gemeld. Een melding van een man kwam op 16/11 uit Zuid-Beijerland. De status van de soort is discutabel gezien de aanwezigheid van niet helemaal zuivere en tamme vogels in Oud-Beijerland. Deze worden ook regelmatig aan de IJsselmondse kant van de Oude Maas gemeld en doorstaan de 'broodtest' niet. Buiten de KS werden alleen Toppers ten zuiden van Tiengemeten en bij de HG gezien. Op de KS waren er maximaal 14 op 13/3 en bij TG 15 stuks op 12/3. Op 4/10 meldde de eerste najaarsvogel zich weer op de KS en een vrouwtje werd daar op 22/12 gezien. Een Kleine Topper bevond zich net binnen de Hoeksche Waardse grenzen op 24/12. Alle observaties van twee stuks Grote Zee-eend kwamen van de Ventjagersplaten tussen 31/1 en 3/2. Tussen 6/1 en 23/3 verbleven maximaal 4 Zwarte Zee-eenden op

2. Wilde Zwanen foeragerend op een grazig perceel nabij Strijen. Strijen, januari 2024, Arie Verhoef.

het Hollands Diep bij de OBG. Afgezien van twee meldingen buiten TG en het Oudeland, werden alle Nonnetjes daar gezien. De aantallen blijven laag met een maximum van 7 op TG op 8/3. Tussen 29/11 en 29/12 werden op beide locaties respectievelijk maximaal 2 en 5 stuks gezien.

HOENDERACHTIGEN EN RALLEN

Patrijzen werden zestien maal opgemerkt met een maximum van 5 op 17/12. De laatste waarneming geeft nog hoop dat de soort ten minste nog een seizoen mee zal gaan. Gezien de verspreidingskaarten, die niet vervaagd worden op waarneming.nl, zijn de vogels nog steeds ten zuiden en westen van Nieuw-Beijerland aanwezig.

Tussen 21 en 27/7 liet een Porseleinhoen zich bewonderen in het Oudeland van Strijen. Op 6/9

oostkant van de Hoeksche Waard in noordoostelijke richting doorkruiste en werd ook nog een sliertje van 17 boven Nieuw-Beijerland gezien. Twee stuks vlogen over Oud-Beijerland op 11/3 en de laatstgemelde was uit Klaaswaal van een solo-exemplaar op 13/3.

FUTEN

De enige observatie van een Kuifduiker kwam op 28/1 van Tiengemeten. Geoorde Futen werden tussen 9/3 en 22/4 op het Hollands Diep, het Haringvliet en de KS gezien met een maximum van 3. Aan de westzijde van de APL verbleef van 20/10 tot 22/10 een exemplaar.

FLAMINGO'S

Op 19/6 bevonden 3 Europese Flamingo's zich op het Lebret-eiland van de VJP en op 10/7 een los exemplaar op dezelfde locatie.

3. Porseleinhoen in kenmerkend habitat op een karakteristieke datum. Goudswaard, september 2024, Gert Huijzers.

werd een exemplaar bij de KS gefotografeerd en op 16 en 30/8 werd een roepende genocmigd in respectievelijk Oud-Beijerland en Klaaswaal.

Slechts driemaal werd een roepende Kwartel gehoord. Op 11/5 te Strijen, op 24/5 in de LHGP en op 7/6 overvliegend te Heinenoord.

KRAANVOGELS

Negen Kraanvogels werden al op 15/2 overvliegend gezien in Maasdam en aldaar werd nog een exemplaar waargenomen op 5/3. Maar liefst 150 stuks vlogen op 22/2 richting noord over het Oudeland. Op 9 maart was het voor veel mensen raak toen een groep van 78 de

STELTLOPERS

Zeldzame Steltlopers waren erg schaars dit jaar. De Drieteenstrandloper en de Kanoet werden eenmaal gemeld respectievelijk op 9/5 genocmigd te Oud-Beijerland en op 20/5 gezien op de OBG. Slechts tweemaal werden Kleine Strandlopers en Krombekstrandlopers waargenomen. De Kleine met maximaal 2 op de LHGP op 11 en 13 mei. Twee Krombekstrandlopers waren in de APL op 13/8, de andere werd op 12/9 boven Oud-Beijerland genocmigd.

Maximaal 2 Steltkluten werden tussen 11/4 en 16/8 gemeld van Tiengemetten, de LHGP en het Oudeland, alwaar zich op 26/7 twee juveniele vogels bevonden.

Tussen 11/5 en 20/5 waren Zilverplevieren aanwezig met een maximum van 5 op de OBG. De andere waarnemingen waren van de bekende plekken zoals TG, KS en de OBG. Een solo-vogel in het Oudeland op 11/5 was bijzonder wat locatie betreft en een overvliegende vogel over de TTP was bijzonder gezien de datum, 20 oktober. In Oud-Beijerland werden er tussen 26 augustus en 23 september 4 individuen en/of groepjes genocmigd.

Tien Bokjes werden verspreid over het eiland tussen 10/1 en 14/4 en weer vanaf 9/9 tot 22/12 opgestoten. Van 4 tot 6 mei waren 4 Temmincks Strandlopers in het Oudeland ter plaatse, op 12/5 hetzelfde aantal in de APL en wederom 4 in de LHGP op 13/5. Voorts was een Bosruiter op 4/3 een zeer vroeg exemplaar. Er is slechts een handvol goedgekeurde waarnemingen in Nederland van voor 15 maart.

MEEUWEN, STERNS EN JAGERS

De enige Reuzenster van het voorjaar vloog langs de APL op 8/4. Op 28 en 29/7 waren er respectievelijk 2 en 1 te zien op de KS/LHGP. Op 1/9 vloog er een langs de TTP en op 5/9 werd het geluid van een overvliegende opgenomen in Nieuw-Beijerland. Op 3/10 werd de eerste oktober-waarneming in de HW vanaf Tiengemetten doorgegeven.

Tussen 12/4 en 27/6 werden maximaal 15 Zwarte Sterns doorgegeven van de bekende plekken zoals het Hollands Diep, de APL en Tiengemetten. Op 19/4 foerageerden 4 Noordse Sterns ten zuiden van Tiengemetten. Op 7 en 9/5 en 25/6 werden maximaal 3 Grote Sterns bij TG en de VJP opgemerkt. Op 1/3 zat een Dwergmeeuw verassend genoeg in polder Zuid-Beijerland. Alle andere waren aan de zuidkant van de HW tussen 19/4 en 1/5 met een maximumaantal van maar liefst 56 exemplaren boven het Hollands Diep op 19/3. Op 21/11 vloog de vierde Drieteenmeeuw voor de HW langs de Esscheplaat.

De 62 meldingen van de Pontische Meeuw kwamen weer voornamelijk van de bekende plekken zoals de LHGP, TG, VJP en de APL. Het betrof vogels in alle kleden.

De Geelpootmeeuw werd 34 maal opgemerkt met 90% van de waarnemingen rond Tiengemetten, de VJP en het Haringvliet/Hollands Diep. Op de VJP werden minimaal 2 jongen geringd.

Spectaculair, qua locatie en tijd van het jaar, was de vondst van een tweede-kalenderjaar Kleine Burgemeester, die op 7/5 in het Oudeland en op 12/5 in de APL werd gefotografeerd. Normaliter bevinden deze vogels zich in het winterhalfjaar aan de kust. Op 15/4/2012 werd de soort, zonder bewijsmateriaal, in 's-Gravendeel gemeld.

Ook spectaculair was de tweede gefotografeerde Kleine Jager in de HW, die zich op 9/7 in de Spuimonding bevond.

DUIKERS

De eerste bezoekbare IJsdruiker voor de HW, die zich vanaf 30/12/2023 tot 11/1/2024 in de Spuimonding bevond en zich mooi liet bekijken, kon zich niet op veel belangstelling verheugen ondanks zijn zeldzaamheid. Op 3/2 kwam ook een melding van het Numansgors.

OIEVAARS, IBISSEN EN REIGERS

Op 12/5 vloog een Zwarte Ooievaar over de KS en op 26/8 een vogel over de Eendragtspolder, Zuid-Beijerland. Op 1/9 vloog een exemplaar in een groep van 27 Ooievaars ten zuiden van Strijen en werden enkele uren later twee stuks boven Strijen gezien, die de nacht doorbrachten in het Groot Koninkrijk te 's-Gravendeel in het gezelschap van 7 Ooievaars. Een Ooievaarpaar deed een vergeefse poging tot broeden in Strijen en is grotendeels verantwoordelijk voor de 151 meldingen van de soort.

De eerste Zwarte Ibis voor het seizoen werd op 26/3 op de KS gezien alvorens naar Tiengemetten te verkassen waar hij zich van 29/3 tot 5/5 bevond. De 7 overnachtende vogels van Zevenhuizen (Zuid-Holland) vlogen op 31/8 over de Westerse Polder, Zuid-Beijerland en een

4. De derde Ralreiger voor de Hoeksche Waard was voor weinigen weggelegd en verbleef slechts kortstondig op de Korendijkse Slikken. Goudswaard, juni 2024, Ralph Westhoeve.

driet al vereerde de TTP met een vliegend bezoek op 16/10.

Vier genocmigde Woudapen in Oud-Beijerland tussen 4 en 26/8 zouden kunnen wijzen op de aanwezigheid van een territorium in die omgeving. Evengoed kan het gaan om doortrekkende exemplaren, aangezien de timing van de waarnemingen samenvalt met de najaarstrek van deze soort en juni en juli waarnemingen op deze locatie ontbreken. Een Kwak, die op 23/5 op de Esscheplaat aanwezig was, viel binnen de broedcriteria van Sovon, hoewel broeden niet waarschijnlijk lijkt vanwege het ontbreken van vervolgwarnemingen. Op 13/11 werd een eerste-najaarsvogel vissend gefotografeerd bij een vijver in Nieuw-Beijerland.

Op 19/6 werd een Ralreiger gefotografeerd op de KS; het derde goed gedocumenteerde geval voor de HW. Koereigers zijn al enige jaren niet zeldzaam meer in de HW, hoewel dit jaar de grote najaarsgroepen ontbraken. Het hoogst gemelde aantal was 16 op 17/9 op de KS. De

eerste Purperreiger werd op 8/4 op Tiengemeten gezien. Vanaf 22/7 werden de eerste juvenielen waargenomen.

VISARENDE, SPERWERS EN VALKEN

Op 31/3 diende de eerste Visarend zich aan, misschien niet geheel toevallig op Tiengemeten. Zomerwaarnemingen op het eiland zouden kunnen aanduiden, dat de vogels geïnteresseerd zijn in een definitieve vestiging in of nabij het gebied. Het gros van de 254 waarnemingen komen van Tiengemeten en de verdere zuidkant van de HW. De laatste melding kwam op 28/10, uiteraard, van Tiengemeten. Tussen 12/5 en 22/9 werd een tiental Wespddieven gemeld, wat mooi past in het normale beeld in de HW. Gelukkig werden de meeste waarnemingen begeleid door goede foto's, want de soort is niet altijd makkelijk te herkennen.

De enige, juveniele, Steppiekiekendief hing enige tijd rond bij de TTP op 6/10, maar werd verder niet opgemerkt. Een Grauwe Kiekendief trok op 19/5 over Klaaswaal. Opvallend bij de waarnemingen van de Rode Wouw waren die

van 4 januari tot begin maart in het Oudeland en bij de KS. Vervolgens waren er de verwachte voorjaarswaarnemingen her en der op het eiland tussen 15/3 en 25/4. Een (dezelfde?) vogel, hield zich op rond het Oudeland en de Oeverlanden Hollands Diep tussen 9/7 en misschien zelfs wel tot 25/9. Op 6/10 werd een vogel in de APL gefotografeerd. Op 16/11 vloog er nog een over Klaaswaal. De laatste van het jaar vloog op 18/12 over Oud-Beijerland.

De Zearend is niet meer weg te denken uit het Hoeksche Waardse vogelbeeld en de vraag is slechts waar en hoeveel (meer) zich er zullen gaan vestigen. Het hoogste gemeld aantal kwam van Tiengemeten met 8 exemplaren aldaar op 13/11.

De Zwarte Wouw werd slechts driemaal overvliegend opgemerkt. Op 4 mei bij Westmaas, op 22/5 bij Heinenoord (vervaagd) en meer bijzonder qua seizoen, in het najaar op 4/9 op Tiengemeten.

De op 25/10 gemelde Ruigpootbuizerd werd helaas niet voorzien van beeldmateriaal wat bij deze soort tegenwoordig wel gewenst is, gezien zijn zeldzaamheid. Wat geldt voor de Wespendif en de Ruigpootbuizerd, is wellicht nog meer van toepassing op de Roodpootvalk. Geen van de 3 meldingen in Strijen, 31/8, Maasdam, 2/9 en op 8/9 op Tiengemeten werden ondersteund door beeldmateriaal. Smellekens zijn onvoorspelbaar qua voorkomen in de HW. De meest betrouwbare plekken lijken het Oudeland en de TTP in het najaar, aangezien meer dan de helft van de 45 waarnemingen daar vandaan komen. Een waarneming op 16 en 17 mei was erg laat.

HOPPEN, SPECHTEN EN KLAUWIEREN

De enige Hop van het jaar vloog op 12/4 over Westmaas. Een Bijeneter vloog op 11/5 over 's-Gravendeel.

Op 28 en 30/4 was een Draaihals aanwezig in het Groot Koninkrijk te 's-Gravendeel en op 5/5 bij de TTP. Op 9/8 zat er al een vogel bij Numansdorp en op 20 en 28/8 op Tiengemeten.

Bij de melding van een Middelste Bonte Specht op 4/5 te Klaaswaal ontbrak helaas enig bewijs. Behalve een melding op 17/2 in het Munnikenland te Westmaas lijken Kleine Bonte Spechten alleen op de Esscheplaat waargenomen te worden. De drie waarnemingen bij de TTP in het najaar zouden zowel op lokale vogels als op trekvogels betrekking kunnen hebben.

5. Draaihals in najaarsetting op ongetwijfeld Hoeksche Waards beste plek voor deze soort. Tiengemeten, augustus 2024, Gerard Vegt.

WIELEWALEN

De enige vier waarnemingen van de Wielewaal waren op 11/5 in de polder Oude Korendijk te Goudswaard, twee roepende in het nu gedeeltelijk gekapte bos bij Nieuwendijk op 31/5 en de enige kwalificerend voor een mogelijk broedgeval van 3 tot 16 juni op de OBG. Op 9/6 zong een vogel op de HG. Op het voormalige bolwerk, de Esscheplaat, werd helaas geen territorium meer aangetroffen.

Kraaien

Behoudens een exemplaar op 5/11 in het Oudeland werden alle Roeken rond Nieuw-Beijerland gezien met een maximum van 30 op 30/11. Voor het eerst sinds 2019 werd weer een Bonte Kraai opgemerkt in de HW. Het betrof een vogel op de Ambachtsheerlijk te

Numansdorp op 24/10. Helaas volgden geen vervolgaarnemingen. Tussen 6/1 en 29/12 werden maximaal 2 Raven gezien of gehoord op Tiengemeten en de VJP. Een enkele melding kwam van het nabijgelegen Nieuwendijk.

Zangvogels

Op 24/10 vloog een Buidelmees over de TTP. Behalve de 240 Boomleeuweriken die de TTP tussen 29/9 en 3/11 passeerden, kwam slechts een handvol andere waarnemingen binnen. Pas de derde waarneming van de Strandleeuwerik in de HW betrof twee (niet-gedocumenteerde) overvliegende exemplaren op Tiengemeten.

6. 2024 was een goed jaar voor de Appelvink waarbij verspreid over het land telpostrecords sneuvelden. Heinenoord, november 2024, Arie den Tuinder.

De Grote Karekiet, die zich van 2/5 tot minimaal 3/6 bij Westmaas bevond, trok veel bekijks – wellicht vanwege het feit dat dit de eerste waarneming sinds 2019 was. Spotvogels werden voornamelijk aan de zuid- en oostkant van de Hoeksche Waard gemeld. Het aantal territoria overschreed, net als de afgelopen jaren, de 25 waarschijnlijk niet.

De enige gemelde Graszanger bevond zich op 26/8 op de Tiendgorzen te Nieuwendijk.

Op de beste trekdag van het najaar, 15 oktober, vloog het recordaantal van 97 Grote Lijsters

over de TTP. In totaal passeerden er daar 204 tussen 5/10 en 2/11. Buiten deze periode wordt de voormalige (?) broedvogel nauwelijks opgemerkt. Tussen 1/4 en 2/5 werden op een twintigtal plaatsen Beflijsters gemeld. In het najaar is de soort beduidend schaarser, echter vlogen er op 11 oktober 11 langs de TTP en werden er tussen 3 oktober en 3 november 7 genocmigd in Oud-Beijerland. Bonte Vliegenvangers werden viermaal tussen 27/4 en 11/5 opgemerkt en een zevental keren tussen 4 en 31/8, waarvan tweemaal genocmigd te Oud-Beijerland.

Vanaf 5/1 tot 24/2 werd een man Rouwkwikstaart gezien in Polder de Mijl, 's-Gravendeel. De enige andere waarneming werd op 17/4 gedaan wat het een slecht jaar voor deze ondersoort maakt. Ook de Noordse Gele Kwikstaart was erg schaars met twee meldingen op 6 en 14/5 in de APL en van de Engelse Gele Kwikstaart was er voor het eerst geen melding.

Op 11/10 vloog een Grote Pieper over de TTP. Siberische Boompiepers werden gehoord en het geluid opgenomen op 3/10 te Oud-Beijerland gedurende de nacht en op 12/10 bij de Haringvlietbrug. Tussen 3 en 25/1 bevond de Siberische Waterpieper, die de nationale gemoederen vorig jaar bezighield, zich weer in Polder De Mijl te 's-Gravendeel. Meldingen van de Oeverpieper kwamen op 27/1 van Tiengemeten, op 8/10 van de Westerse Bekade Gorzen en tenslotte op 1/11 op de KS.

Bijna de helft van de waarnemingen van Appelvinken betrof dit invasiejaar overvliegende exemplaren bij met name de TTP. Broedgevallen waren er in ieder geval op de Esscheplaat en in het Groot Koninkrijk, maar mag verwacht worden in ieder groter bosperceel in de HW. Fraai was de vogel die de tuin van een bekende vogelaar uit Maasdam opsierde. Tussen 1/1 en 3/2 was een Goudvink aanwezig in het Mijlbos te 's-Gravendeel. Op 24 en 25/10 vloog 1 exemplaar over de TTP, op 27/10 zelfs twee. Een zingende Roodmus bevond zich op 7/6 op de HG. Pas weer de eerste waarneming sinds 23/5/2017 op Tiengemeten. Kruisbekken waren

schaars met een vijftal waarnemingen tussen 14/8 en 26/10. De enige Europese Kanarie van het jaar vloog op 24/10 over de TTP.

Op 16/3 vloog een Sneeuwgors langs bij Nieuwendijk en zat er op 14/11 een fraai exemplaar op het piertje bij de OBG. Een Geelgors vloog op 3/11 langs de TP. Ortolanen werden 8 maal genocmigd te Oud-Beijerland en eenmaal te Klaaswaal tussen 12/8 en 6/9.

••

Havik slaat Kerkuil

JANUS VERKERK

Een van de leuke bijkomstigheden van het wonen in de polder is natuurlijk het kijken naar vogels. Er gebeurt namelijk altijd wel wat. Leuke passanten tijdens de trek, het vogels voeren in de winter en in ons geval de continue aanwezigheid van een paartje Steenuilen die onze nestkast tot hun domicilie verkozen. Voor het tiende jaar op rij. In wisselende

samenstelling want niet alle oudervogels en jongen overleven tien jaar natuurlijk. Zo begonnen we met een ongeringd vrouwtje. Deze werd een aantal jaren daarna vervangen door een vrouwtje met ring die was aangelegd in de omgeving van Bergambacht. Voor een Steenuil best een wereldreis naar Strijen vonden wij. Ook viel een van de oudervogels ooit ten prooi aan een Havik. Ik zag het bijna gebeuren. De Havik stooft vrijwel in het donker richting kast en daags erna vond ik een geplukte Steenuil op de houtstapel eronder. Balen natuurlijk.

Havik en Sperwer zijn, zeker wanneer je in de winter veel voert zoals wij, vrijwel wekelijks wel te gast. De sperwer verschalkt Turkse Tortels, Huismussen, Groenlingen en Kool- en Pimpelmezen. Iedere winter sneuvelen er wel een aantal. Van de tortels vinden we frequent de plukresten, van de kleinere soorten vinden we ze soms en dan meer bij toeval.

Van de Havik vonden we met regelmaat Holenduiven, Zwarte Kraai, Kauw en een keer een Houtduif en vrouw Wilde Eend. Wat ons opvalt is dat we vooral de Havik in de ochtend-

7. Plukrestanten van een Kerkuil die ten prooi viel aan een Havik. Strijen, februari 2025, Janus Verkerk.

en avondschemer actief zien jagen. Recentelijk hoorden we 's morgens vroeg een enorm kabaal van Eksters en Zwarte Kraaien. Ik moet mezelf vaak dwingen om niet te gaan kijken naar de oorzaak. Deze keer kon ik het weer eens niet laten. Dus op kousenvoeten naar achter waar ik plots oog in oog stond met een onvolwassen vrouw Havik die een Zwarte Kraai al voor een deel had verorberd. Achter haar lag onze houtstapel, naast haar de schuur en erfscheiding en voor haar stond ik. Oog in oog op nog geen 2 meter van *Accipiter nisus*. Ze zag geen andere mogelijkheid dan om mijn kant op te vluchten waarbij ze me, waarschijnlijk onbedoeld, raakte met een vleugel. Ik vond het vooral stom van mezelf dat ik haar zo onnodig had verstoord. De restanten van de Zwarte Kraai lagen er nog een aantal weken. Onaangeroerd.

Deze week was het weer eens raak. Een flinke plukplaats sierde onze tuin. Bij nadere inspectie, de Havik was net weg, keek ik toch wel heel raar op. De prooi was dit keer een Kerkuil. En dat zag ik toch even niet aankomen. Uiteraard heb ik intensief gespeurd naar poten maar die vond ik niet. Ik kon dus niet vaststellen of de Kerkuil was geringd. Maar opmerkelijk vond ik het zeker!

••

8. Sperwer aan de duivenborst. Nieuw-Beijerland, januari 2025, Martin Benard.

Serengeti in de achtertuin – ervaringen met Sperwers in de eerste maanden van 2025

MARTIN BENARD

In het tweede weekend van de roofvogeltelling van januari 2025 verbleef zowel op zaterdag als op zondag ruim twee uur lang een vrouw Sperwer in onze Nieuw-Beijerlandse tuin. Op zaterdag langdurig poetsend, waarschijnlijk na de maaltijd, op zondag een Turkse Tortel verorberend. Deze vogel zit niet in de telling van 37-55, waarbinnen de tuin valt, maar was wel maandenlang aanwezig in Nieuw-Beijerland. Wellicht is dit een voorbeeld van ondertelling van de werkelijke populatie Sperwers? Tijdens tellingen voor de LiveAtlas van Sovon in kilometerhok 37-55-53 komt de Sperwer vrij regelmatig voor.

Terug naar de tuin. Het opvallende aan dit vrouwtje was de onverstoorbareheid waarmee ze haar gang ging. Wanneer wij door de tuin liepen terwijl zij er ook was, deed onze aanwezigheid haar ogenschijnlijk niks. Verschillende keren deed ze de tuin aan zonder zich iets van ons aan te trekken. Het maken van een fotootje door mijn echtgenote met haar

mobiele telefoon, als bewijs dat madame Sperwer er weer was, liet haar koud. Het hoogtepunt van het stoicijnse gedrag was het slaan van een duifje op 24 februari op twee meter afstand van mij, terwijl ik naar de schuur liep. Ik durfde eerst de schuur niet meer uit, bang om haar te verjagen en zodoende een nieuwe jachtpartij nodig te maken. Maar twee uur in een koude schuur verblijven is ook geen optie. Rustig bewegend en niet kijkend van schuur naar huis gelopen: geen onrust bij vrouw Sperwer. Ze nam haar prooi een metertje mee naar een beschutter plek in onze eigen mini-bosrand. Het plukken van het duifje tot het eruit zag als een kip bij de poelier, en het schransen tot de Sperwer een breedgeschouderd postuur had door de volle krop, duurde ruim twee uur. Uiteindelijk met de camera erop af, nadat ze al een flinke maaltijd op had, hopen dat het geen gevolgen zou hebben. Vanaf een meter of drie plaatjes kunnen maken. Ik durfde dit aan, omdat ze eerder op twee meter afstand zelf was neergestreken. De maaltijd werd niet eens onderbroken. Zie bijgaande foto van de goed gevulde Sperwer op de deels leeggegeten Turkse Tortel.

De volgende morgen was ze er weer, toen voor een Spreeuw. Misschien had ze daaraan niet genoeg, want een paar uur later zat ze weer in de boom van de achterbuurman. En dat was niet de laatste keer. Bij natuurfilms zijn 'kills' van predatoren in Afrika een favoriet onderwerp. Dit is een afgeleide versie ervan, een soort mini-Serengeti in de achtertuin. Dit verhaal kan overkomen alsof Sperwers dagelijkse kost zijn in onze tuin, maar dat is niet het geval. Een periode van vrijwel dagelijks wordt gevolgd door soms een paar weken geen Sperwer. Maar zelfs in de tuin wordt de vogel vaak gemist, want veel raids leveren vaker niet dan wel succes op. Overigens voedselaanbod genoeg voor de sperwervrouw. Jarenlang waren Ringmussen lijstaanvoeders tijdens de tuinvogeltelling bij huize Benard. Januari 2025 stond de Turkse Tortel voor het eerst op 1 met 18 stuks. Het aantal liep soms op tot rond de 30. Ringmussen komen niet zo vaak meer in de dubbele cijfers. Broer Han heeft

'onze' populatie Ringmussen overgenomen. Als hij een paar dagen niet voert stijgt het aantal in onze tuin weer. Ringmussen doen het sowieso aardig rond Nieuw-Beijerland. In een struikenstrook naast een wandelpad langs de Kreek huist ook een groep van meer dan 10 exemplaren.

Er waren nog twee andere opvallende waarnemingen van Sperwers in de tuin in het voorbije winterseizoen. Het vrouwtje dat meerdere Turkse Tortels scoorde, nam ook een keer genoeg met een al drie dagen dood duifje, waarvan de doodsoorzaak niet bekend is. Ik had het niet weggegooid, maar in de achterrand van onze tuin neergelegd voor aaseters van welk formaat dan ook. Na drie dagen zat ineens vrouw Sperwer de duif te plukken en te eten. Het was al die dagen rond het vriespunt geweest, dus het beestje was goed geconserveerd. De Sperwer presenteerde zich hiermee ook als aaseter. Een ander voorval vond plaats bij Han in de tuin. Hij woont op enkele honderden meters afstand, dus waarschijnlijk zien we regelmatig dezelfde Sperwer(s). Ook daar sloeg een vrouwtje een Turkse Tortel, maar in plaats van die 'dood te knijpen', zoals gebruikelijk, of al levend te gaan plukken, sleepte deze haar prooi mee naar de tuinvijver. Op de rand van de vijver, half op de waterplanten, werd het duifje onder water geduwd en verdrongen. Waarna de pluk- en schranspartij aan de kletsnatte prooi begon.

••

9. Kolonie Huiszwaluwen met nesten als kunstwerkjes aan een gevel langs de Schenkeldijk. Klaaswaal, juli 2024, Joke Boerlage.

Verslag huiszwaluwenproject Hoeksche Waard 2024

JOKE BOERLAGE

In 2024 was het voor de Huiszwaluwen door het natte weer in het voorjaar geen enkel probleem om modder te vinden voor de nestbouw. Dat was maar goed ook, want voorafgaande aan het nieuwe seizoen waren op meerdere adressen nesten verwijderd. Overlast door uitwerpselen is vaak de reden van die verwijdering. Grote kolonies kunnen echt voor overlast zorgen, maar sommige huiseigenaren zien een enkel nest al als overlast. Ik wil hierbij dan ook een groot compliment geven aan al die mensen die ieder jaar weer naar 'hun' Huiszwaluwen uitkijken en ze gastvrij ruimte bieden!

Het wisselvallige weer en de hete periodes zullen van invloed zijn geweest op het voedselaanbod. Op de hete dagen viel het in de nesten niet mee. Op zulke dagen werden nogal wat dode Huiszwaluwen gevonden. Al met al was het ook dit jaar weer een variabel seizoen.

Weersomstandigheden

De lente van 2024 was buitengewoon nat, daarnaast ook recordwarm en somber. In alle drie de lentemaanden scheen de zon minder dan normaal. De zomer had ongeveer een normale temperatuur en was zonnig en ook de hoeveelheid neerslag was normaal. Juni was koel met een warm einde. Juli was eerst koel en later zomers. Augustus was in alle opzichten zomers. September begon heel warm en was zonniger dan normaal.

Nestonderzoeken

Bij de Huiszwaluw duurt de volledige broedcyclus zo'n 44 dagen (eileg 5 dagen, broeden 15 dagen, jongen grootbrengen 24 dagen). Kenmerkend voor de Huiszwaluw is dat er 2 pieken in het broedseizoen zijn en dat zijn de periodes van het eerste en tweede broedsel. Nadat een broedsel mislukt is, kan een paartje overgaan tot een vervolglegsel. In de Hoeksche Waard geeft een kleine groep huiszwaluwliefhebbers sinds 2018 de gegevens van hun huiszwaluwnesten door aan de coördinator van het huiszwaluwproject. Deze meldingen helpen mee om een beeld te krijgen

van de ontwikkelingen tijdens het seizoen en zijn dan ook zeer waardevol.

Aankomst en nestbezoek

Op 3 april namen de eerste Huiszwaluwen een kijkje bij de nesten aan de Westdijk. Op 6 april werden de eerste Huiszwaluwen aan de Hallinxweg in Numansdorp gesignaleerd en op 7 april waren de eerste Huiszwaluwen aan de Stougjesdijk, op de Hoogezandse Gorzen en in Goudswaard aanwezig. Terwijl half mei aan de Zuidzijdsedijk de eerste nesten weer bezet waren en er in Heinenoord nog aan de nesten gebouwd werd en er gebakkeleid werd over de nesten, werden aan de Westdijk de eerste jongen al gevoerd! Een week later werden ook de eerste jongen aan de Steenplaats te Strijen gemeld.

Tellingen

Allereerst gaat mijn dank uit naar de 21 tellers die dit jaar weer op pad zijn geweest om het aantal bewoonde huiszwaluwnesten in de Hoeksche Waard te tellen! Het is toch bijzonder dat het al zoveel jaar lukt om de complete Hoeksche Waard te inventariseren op bezette huiszwaluwnesten. Alle complimenten voor de tellers!

Het totaal aantal bewoonde huiszwaluwnesten in 2024 is op 1.419 uitgekomen. Dat zijn er 90 minder dan in 2023. Ondanks deze

achteruitgang heeft 2024 toch een plek in de top 10 behaald!

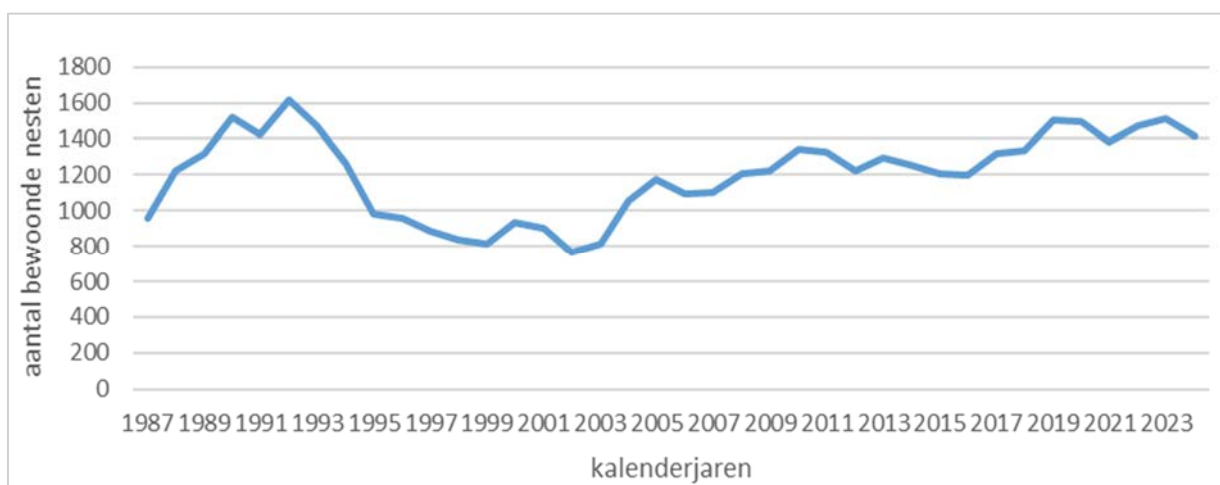
Op zich hoeft het ook niet te betekenen dat er in 2024 minder Huiszwaluwen zijn uitgevlogen dan in 2023. We kunnen het niet met harde cijfers staven, maar de indruk is dat er in 2024 veel meer tweede legfels zijn geweest dan in 2023. In 2023 zijn veel Huiszwaluwen na het eerste legsel al stilletjes naar het zuiden vertrokken. In 2024 was dat echt anders.

Ruim de helft van de kolonies zat in de min. Als oorzaak van de achteruitgang werd vaak het afvallen van nesten genoemd. Bovendien waren er in bepaalde kolonies veel minder nesten gebouwd. De reden daarvan was niet duidelijk.

Positief nieuws kwam uit Heinenoord. Daar nam het aantal bewoonde nesten van 57 in 2023 toe naar 102 in 2024, een toename van 45 nesten! Aan de Blaaksedijk bleef het totaal aantal nesten stabiel, maar vermeldenswaard is een adres in de Van Galenstraat waar het aantal nesten van 25 in 2022 via 46 nesten in 2023 naar 51 in 2024 toenam!

Zuid-Beijerland is na de dip van vorig jaar (67 nesten) weer terug op het niveau van 2022: 83 bewoonde nesten!

De grote kolonie van de Hoogezandse Haven bleef stabiel; vorig jaar 146 bewoonde nesten en dit jaar 147.

10. Verloop van het aantal bewoonde huiszwaluwnesten in de Hoeksche Waard in het tijdvak 1987 - 2024.

Minder goed nieuws is de achteruitgang in Strijensas. Van 106 bewoonde nesten in 2022 ging het vorig jaar naar 79 nesten en dit jaar liep het aantal nog verder terug naar 57 bewoonde nesten. De vraag naar de oorzaak van deze forse achteruitgang is nog niet beantwoord.

Ook Numansdorp moest inleveren: van 153 bewoonde nesten in 2023 naar 126 dit jaar.

Zwartsluisje had helaas ook een slecht jaar: van 46 nesten in 2023 naar 23 nesten in 2024.

Bijzonderheden

Opvallende aangelegenheden tijdens het broedseizoen van 2024 deden zich voor op de volgende locaties:

- Heinenoord: Er werden in juni onder de nesten volop eierschalen gevonden. De stevigte van de eierschaaltjes viel op. Deze waren heel broos en teer, erg breekbaar en dat was een groot verschil met voorgaande jaren. In juli, bij het tweede legsel, werden onder een nest eierdopjes gevonden die duidelijk van een betere kwaliteit waren dan de eerder gevonden eierschalen. Ook opvallend: de nesten die gerenoveerd waren en vervolgens vernield werden door kraaiachtigen, werden herbouwd en zagen er groter en degelijker uit dan nesten van andere jaren.
- Goudswaard: Aan de Oudendijk heeft een Grote Bonte Specht huisgehouden. Het resultaat was zo'n 40% minder nesten dan het jaar ervoor.
- Maasdam: Aan de Polderdijk werd vorig jaar een nestje aan de zijgevel van een huis gemetseld. Dit jaar hebben ze er op die zelfde muur een waar kunstwerk van gemaakt: vier complete nesten en een uitzonderlijk lange rand eraan vast.
- Strijen: Er waren nieuw gebouwde nesten die toch niet in gebruik werden genomen. Reden onbekend.
- Van de Steenplaats kwamen mooie berichten, maar ook waren er zorgen over het aantal dode jongen. Totaal waren er dit jaar maar liefst 25 nesten aan het huis. Het

was er een drukte van belang. Alle nesten leken bewoond te zijn. Op 19 juli waren er tot dan toe 7 dode jongen, variërend van heel klein tot wat groter en in het weekend van 17 en 18 augustus werden helaas ook weer drie dode jongen gevonden. Twee waren heel klein en hadden nog geen veren, de derde was een stuk groter. In totaal zijn dat dit jaar in deze kolonie 10 dode jongen. Oorzaak ligt waarschijnlijk in de warmte. De nesten zitten op de westkant en hebben de zon vanaf een uur of 3 tot hij ondergaat.

- Aan de Stougjesdijk waren er adressen waar de Huiszwaluwen dit jaar niet meer terecht konden. De voorkeur voor een lichte overstek lieten ze voor wat het was en de zwaluwen stelden zich tevreden met een nieuw adres met donkere muren en overstek. Het bood ruimte aan 6 nesten!
- 's-Gravendeel: Van de 8 opgehangen kunstnesten zijn er 7 bezet. De bewoonde kunstnesten hebben 's-Gravendeel weer in de plus gebracht.

Tweede legsels

De indruk is dat er in 2024 veel meer tweede legsels zijn geweest dan in 2023. In 2023 vertrokken veel Huiszwaluwen na het eerste legsel al stilletjes naar het zuiden. Zelfs grote kolonies die anders altijd tweede legsels hadden waren al vroeg verlaten. Dit jaar was dat echt anders en vlogen er veel jongen van de tweede legsels eind augustus en in de eerste week van september uit. Zelfs in de tweede helft van september zaten er nog jongen in nesten

Vertrek Huiszwaluwen

Van diverse nestonderzoekers kwamen er meldingen van grote groepen Huiszwaluwen met veel gevlieg en drukte op de avonden voor het vertrek.

In Heinenoord werden de laatste Huiszwaluwen op 13 september gezien. Aan de Stougjesdijk was dat op 17 september. Aan de Oudendijk vertrokken de laatste Huiszwaluwen op 21 september en de allerlaatste Huiszwaluwen vertrokken van de Steenplaats rond 23

september. Het was nog een kleine groep met laat uitgevlogen jongen.

Op 29-9 vlogen er 21 Huiszwaluwen in zuidwestelijke richting over de trektelpost Zuidpunt Hoeksche Waard en op 6 oktober werd op waarneming.nl nog een overvliegende Huiszwaluw aan de Binnenmaas gemeld.

Dankwoord

Ik wil alle tellers en nestonderzoekers heel hartelijk danken voor al hun inspanningen in 2024. Het was weer groots werk! We hopen van harte dat we ook in 2025 weer op alle medewerkers kunnen rekenen!

- ❖ [Bijlage 1: Overzicht van het aantal bewoonde nesten in huiszwaluwkolonies in de Hoeksche Waard in het tijdvak 1987-2024.](#)

..

Verslag oeverzwaluwenproject Hoeksche Waard 2024

JOKE BOERLAGE

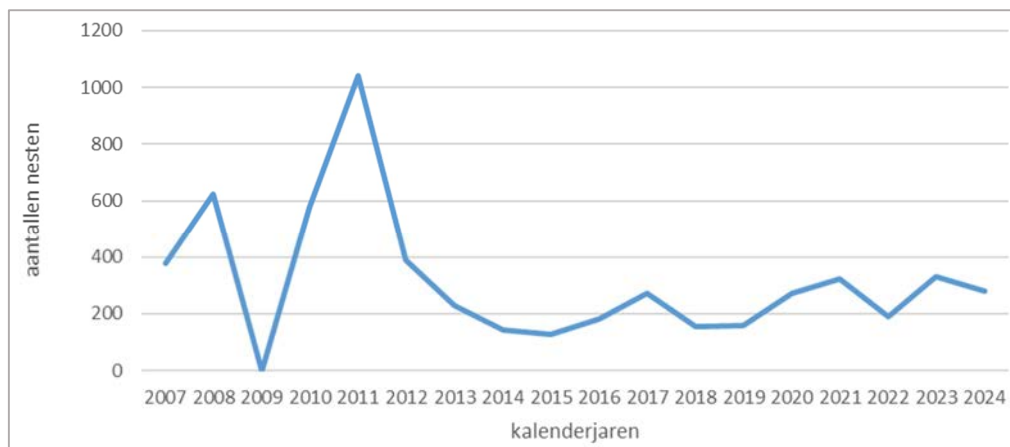
De totaalscore van het aantal bewoonde oeverzwaluwnesten in de Hoeksche Waard in 2024 was 280 verdeeld over 4 locaties. In vergelijking met 2023 was er sprake van een achteruitgang van 50 nesten. Hierbij moet opgemerkt worden dat vorig jaar de nesten van Kuipersveer meetelden (toen 22) en dat er dit jaar geen aantallen van Kuipersveer op het overzicht van Sovon vermeld staan.

Op de Oeverlanden Hollands Diep werden in totaal op de 3 locaties 270 nesten geteld en aan de Jachthaven Nieuwendijk zaten 10 nesten net als in 2023.

Met betrekking tot Kuipersveer: op waarneming.nl heb ik gezien dat er op 20-5 honderd bezette nesten zijn ingevoerd en op 19-6 honderd adulten in broedbiotoop. Vanwege het feit dat de nesten vanaf het vasteland heel moeilijk te tellen zijn, zou Merijn Loeve gevraagd worden om de nesten te tellen. In 2023 is dat gebeurd. Hoe dat in 2024 gegaan is, is mij niet bekend.

Met dank aan de tellers Arie Leijdens en Martin Prins.

..

11. Verloop van het aantal bewoonde oeverzwaluwnesten in de Hoeksche Waard in het tijdvak 2007 - 2024.

13. Kauw in kleur. Zuid-Beijerland, maart 2012, Eduard Vink.

Verkauwing?

GERARD OUWENEEL

Zijn Kauwen leuk? Ja, Kauwen zijn ontwapenend leuk, zowel in hun bewegingen als gedragingen. Het is een genoegen dat gedrag te begripen en te ervaren hoe slim ze zijn. Dat kregen wij al lang geleden ingeprent toen hier een op straat gevonden nestjong werd afgegeven. Dankzij vertroeteling groeide het schepseltje op tot een fraaie vogel, uiteraard onder de naam 'Kauw'. Zowel verbaal als qua presentie domineerde 'Kauw' algauw het gezinsleven, waarbij hij een evidente voorkeur voor dames vertoonde. 'Kauw' ging met de kinderen mee naar school waar hij, door veel spektakel te schoppen voor de ramen, met dochter Anne mee mocht de klas in .... een wijs besluit van bovenmeester In 't Veld.

In het tuinvogelgemeenschapje domineren ze ook. Dat gaat met een aplomb van "alles is

weliswaar van iedereen maar wij waren hier het eerst!" Bij het verorberen van in de tuin gedeponeed voer handelen ze dan ook naar die eigendunk. Andere vogels komen er niet aan te pas en het geoffreerde voer is in oogwenk grotendeels foetsie.

De carnavaleske lol waarmee Kauwen ogenschijnlijk hun bestaan vieren is ook meeslepend leuk om aan te zien. Tegenover mijn werkkamer staat een uit de kluiten gewassen berk. Diens top hebben Kauwen uitverkoren als uitkijkpost en verzamelplaats, kortom als een van hun sociëteiten. Vandaaruit bemoeien ze zich met alles wat in hun kraam te pas komt. Dat is veel. In de eerste plaats speuren ze natuurlijk de omgeving af of ergens iets te schaften valt. Soms vliegen ze vanuit die top een eindje mee met een passerende meeuw of ataqueren ze een voorbijvliegende Ekster, een van hun voedselconcurrenten. Om schijnbaar uit louter levenslol rondjes te draaien en schijnuitvallen op elkaar uit te voeren gaat de club vaak de lucht in. Dat jengedrag voeren ze in de nazomer ook uit jegens Boomvalken die dan plegen te jagen

boven de woonwijk begrenzende bomenstrook, een gebeuren dat een van de hoogtepunten van de jaarlijkse thuisvogelervaringen is. Kauwen zijn meestervliegers maar leggen het tegen Boomvalken ruimschoots af. Ik zit mij dan in het tuintje te ergeren aan die rotkauwen die de zo welkome Boomvalken treiteren. Niet zelden echter is de indruk dat deze de sarrende Kauwen minder hinderlijk vinden dan ik. De luidruchtigheid waarmee Kauwen hun activiteiten begeleiden wordt ze door de mens niet in dank afgenomen. Andere eigenschappen evenmin.

Bij zowel de nestplaatskeuze als hun menu zijn Kauwen rasopportunisten, een eigenschap die, naar blijkt, hen in onze samenleving geen windeieren legt. Ze staan dan ook te boek als cultuurvolgers. In beginsel zijn het holtebroeders maar gemakkelijk bereid tot concessies, tot nesten onder bruggen, tussen basaltblokken, in eendenbroedkorven en op tal van andere opzienbarende plekken toe. Omdat ze broedkasten plachten te kraken moest Stichting STONE, de landelijke werkgroep die zich bezighoudt met het welzijn van Steenuilen, het interieur van die kasten zodanig herontwerpen dat Kauwen niet konden binnendringen.

Bij de nationale tuinvogeltelling van eind-januari 2025 belandden in mijn woonplaats Maasdam Kauwen nummerriek op de tweede plaats, achter de Huismus. Landelijk kwam *Corvus monedula* op vier, met circa 103.000 individuen nog boven de Merel en Vink. Niet mis dus en veelzeggend over de zegetocht waaraan Kauwen bezig zijn. Maar toch ook even slikken? In onze vogelwerkgroep viel al de term 'verkauwing' van de streekavifauna te beluisteren. Al zestig jaar geleden mopperden autochtone dorpsgenoten over teveel Kauwen. Dat ging met een zacht verwijtende ondertonen alsof ik, als vogelman, mede schuldig was aan de kauwenovervloed. De streekbewoners kenden deksels goed de kneepjes om gedierte dat hen niet aanstond te verdonkeremen. Een medebewoner, die zich aan Kauwen had vergrepen, werd verlinkt door nieuwkomers. Als nieuwbakken plattelanders hadden deze, met andere tegenvallers, zich

aardig verkeken op het vanuit de stad zo geïdealiseerde arcadische bestaan. De dorpsgenoot moest voorkomen en vroeg mij om te getuigen omdat ik eens toegegeven had dat Maasdam veel Kauwen herbergde. Op dat verzoek kon ik niet ingaan. Overigens, lieden die redenen menen schade te ondervinden van kauwenactiviteiten kunnen vergunning aanvragen daaraan wat te doen of laten doen. Dat zulke verzoeken worden gehonoreerd blijkt uit de mededeling van Animal Rights dat in Nederland in 2020 meer dan 50.000 Kauwen het loodje legden. Dat Nederlanders ten aanzien van Kauwen nogal wat last menen te ondervinden blijkt na wat googelen. Er is zelfs een firma die zichzelf aanprijst met een vijfentwintigjarige ervaring kauwenbestrijding.

Met fruitschade in boomgaarden, zich tegoed doen aan oogstgewassen, geluidsoverlast, door nestbouw verstopt geraakte schoorstenen, onklaar geraakte zonnepanelen, het openen van afvalzakken, onverdraagzaamheid en het onderpoepen van onder slaapplekken staande auto's, is het aanklachtenlijstje in mensenogen aanzienlijk. In Engeland en Nederland zijn in de voorbije decennia de broedpopulaties verdubbeld. Sovon Vogelonderzoek moet bij het administreren van de aantallen broeders, doortrekkers en overwinteraars deze voorzien van een fors aantal nullen.

Dus toegegeven, er zijn veel Kauwen. Maar teveel? Is het niet verrekke aanmatigend om te stellen dat van een bepaald deze aarde bewonend medecreatuur er teveel zijn? Ik durf dat maar van één schepsel te doen en dat is de mens zelf.

Onbekommerd geniet ik van het ploegje Kauwen dat mijn tuin bijhoudt of er iets te halen valt en er alsdan zelfverzekerd met een Obama-achtige "yes, we can" rondstapt. Ze zijn trouwens zo ongedurig dat er altijd wel wat te schaften overblijft voor de dierbare musjes, meesjes en vinkjes.

••

Verslag nieuwjaarsexcursie 4 januari 2025

MARIANNE VAN DER WAAL

De laatste weken van 2024 waren somber en grijs en de eerste dagen van 2025 deden daar niet voor onder. Angstvallig volgde ik de weersvoorspelling voor 4 januari, de eerste zaterdag van het nieuwe jaar waarop we traditiegetrouw met elkaar de Delta opzoeken.

Wat hebben we achteraf gezien ontzettend geboft: vrijdag petweer met regen en wind, zondag echt vreselijk, met de hele dag regen en storm, alleen zaterdag droog, weinig wind en zelfs af en toe een voorzichtig zonnetje.

14. Fotocollage Delta-excursie op 4 januari 2025. Diverse plekken in de Delta, januari 2025, Marianne van der Waal.

De opkomst is altijd weer een verrassing en dit keer zeker: er arriveerde een auto vol jongelui! Wilson Westdijk en Marc van Keulen waren van de partij en brachten 3 medestudenten mee. Natuurlijk waren er weer veel oudgedienden en ook Wicher kwam weer helemaal vanuit Stavenisse gekard om erbij te zijn. Met 21 deelnemers hadden we een mooie ploeg. Peter was helaas geveld door griep maar Remco had een mooie route uitgestippeld, rekening houdend met de waarnemingen van voorgaande dagen.

We vertrokken via de parallelweg van de Haringvlietbrug langs de Ventjagersplaten en we zagen in de hoogspanningsmasten direct al 3 Zeearenden. Verder naar de polders in de omgeving van Goedereede op zoek naar een

man Blauwe Kiek die daar regelmatig werd gezien. Nu jammer genoeg niet maar de stop bij het uitzichtpunt bij de Markenje en de Koude Hoek maakte veel goed. Volop eendensoorten en steltlopers.

De ontdekking van de Pacifische Parelduiker, een dag eerder in de buurt van Neeltje Jans, zorgde voor nogal wat onrust bij een aantal deelnemers. Enkelen konden het niet laten en vertrokken naar Neeltje Jans terwijl de rest van de groep koers zette naar de Brouwersdam. Opvallend laag water daar en dat had tot gevolg dat wandelaars vlak langs het water konden lopen en zo de vogels op de basaltblokken verstoorden. Geen Paarse Strandlopers voor ons dit keer, wel Eiders, Kuifduikers, Middelste Zaagbekken, Brilduiker, Geoorde Fuut en een eenzame Zilverplevier.

Daarna koers gezet naar de Prunje, altijd weer een mooie stek waar een man Nonnetje rondzwom. Wat een juweel van een eendje is dat toch!

Inmiddels werd het lunchtijd en de hele club verzamelde zich bij de Heerenkeet, ook degenen die naar Neeltje Jans geweest waren en de zeldzame vogel inderdaad gezien hadden. Na een heerlijke lunch en lekker opgewarmd werd de trip vervolgd. Op naar de omgeving van Zonnemaire waar we Kleine Zwanen hoopten te zien.

En die waren er! Een groep van ruim 40 waarvan zelfs een stuk of 12 Wilde Zwanen. Extra mooi die 2 soorten bij elkaar te zien en voor mij het hoogtepunt van de dag! Wat een elegante beauty's, vooral de Wilde bewogen zich majestueus. Tussen de Grauwe Ganzen liep ook een aantal Toendrarietganzen en Han spotte een opvliegende Houtsnip.

De volgende stop was de Klein Beijerenpolder bij Ouwerkerk. Onderweg ernaartoe passeerden we een grote groep ganzen en tot onze verrassing waren het bijna allemaal Toendrarietganzen. Zoveel hadden we er niet verwacht. Aangekomen bij de plas werden we weer getraakteerd op mooie soorten eenden en steltlopers. Dit was de laatste gezamenlijke stop. Wie wilde ging op huis aan en de diehards vervolgden hun weg al rustig vogelend richting Numansdorp.

Wat opvalt op zo'n dag is dat de soortenlijsten van de diverse auto best veel verschillen. De voorste auto ziet een Havik die door alle anderen gemist wordt en de volgende auto spot een overvliegende Grote Stern, auto's 3 en 4 blijven even staan en zien dan een Bruine Kiek die auto 1 en 2 niet zagen. Alle vogels spotten van de definitieve lijst zal dan ook niemand lukken, maar het geeft wel aan hoeveel rijkdom aan vogels we in onze Delta bezitten. De definitieve soortenlijst, waarin de resultaten van diverse waarnemers verwerkt zijn kwam uit op het prachtige aantal van 100 soorten! Zoveel soorten zagen we nooit eerder tijdens deze dag.

Gezien de reacties van de deelnemers was het weer een geslaagde dag en daar ben ik het helemaal mee eens. Deze traditie moeten we beslist in ere houden!

••

15. De gezenderde Dwerggans YW die in 2024 ook het Oudeland van Strijen bezocht. Strijen, oktober 2024, Yvette Wagemakers.

Verslag dwergganzenseizoen 2024-2025

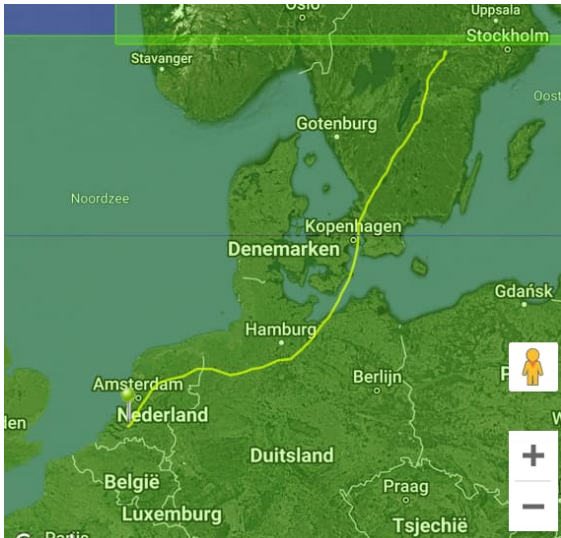

ARIE EN LEEN VAN DER LINDEN

Ook dit seizoen werden er ter versterking van de Europese populatie 44 Dwergganzen bijgezet in de bergen van Norrbotten, Zweden (23 bij Arjeplog en 21 bij Gällivare). Deze bijgezette vogels komen uit een in gevangenschap gehouden 'wilde' populatie. Bij de vrij vliegende populatie zorgden, voor zover bekend, 13 paar voor 29 jongen; een prima resultaat.

Na de rui vlogen bij Hudiksvall 137 exemplaren richting de overwintering gebieden. Op 23 september werden de eerste 3 Dwergganzen gevonden in het Oudeland van Strijen. Een dag later waren dat er al 17 exemplaren: 9 adulte en 8 juveniele vogels.

Doordat één Dwerggans van een zender was voorzien kon van een groep veel informatie omtrent hun vliegbewegingen worden verkregen. De groep waartoe de gezenderde vogel behoorde vertrok aan het eind van de middag van 14 oktober vanuit Hjälstaviken, Zweden, richting het zuiden en arriveerde op 15 oktober om 12.30 uur in het Oudeland van Strijen – een vlucht van ongeveer 18 uur.

16. De route die de gezenderde Dwerggans YW vanuit Zweden volgde gedurende zijn of haar trek naar het Oudeland van Strijen op 14 en 15 oktober 2024.

Over zee werd laag gevlogen en hoger over land en de snelheid varieerde van 60 tot 80 kilometer per uur, waarbij overigens moet worden bedacht dat in de broedgebieden wel snelheden worden gemeten van 100 kilometer per uur.

Op 31 oktober werden in het Oudeland van Strijen mede door deze aanvulling 54 Dwergganzen geteld. Een dag later was dat aantal al gegroeid tot 61 vogels.

Via Kees Koffijberg kwam hierna het verrassende bericht dat op 9 november een groep van 7 Dwergganzen was gezien in Engeland nabij Flamborough Head in Yorkshire, bestaande uit 4 adulte en 3 juveniele vogels. Eén van deze adulte vogels was geringd (G0 W) en vormde een paartje met een niet-geringde partner. Deze vogels hadden wij eerder dit najaar al waargenomen in het Oudeland van Strijen en toen trokken deze vogels ook al met elkaar op. Op 7 oktober hadden wij het geringde exemplaar nog afgelezen.

Omdat het in die tijd veelvuldig mistig was werd aangenomen dat slecht zicht de oorzaak was van deze aparte gang van zaken. In diezelfde periode, op 6 november, vloog een groep waarvan de gezenderde vogel deel uitmaakte, onrustig heen en weer in de Delta, zeer

17. Oriënteren in de mist van 6 en 7 november 2024 valt ook voor de gezenderde Dwerggans YW bepaald niet mee.

waarschijnlijk op zoek naar een plek om veilig te kunnen landen.

Op 30 november en op 1 december werd in het Oudeland van Strijen gepoogd de juiste aantallen Dwergganzen te tellen en de aanwezige ringen af te lezen. Aanwezig waren Kees Koffijberg en partner en Raf Vervoort, een collega van Kees. Het bleek een lastige klus te zijn: de vogels zaten zoals gebruikelijk nogal ver van de weg in lastig terrein. Het hoogste aantal dat toen geteld werd beliep 69 vogels. Met de toen al naar Engeland vertrokken 7 exemplaren waren er tot dan toe dus zo'n 76 Dwergganzen in het Oudeland geweest.

Op 2 januari telden wij nog 53 vogels en op 8 januari vloog een groep met de gezenderde vogel erbij naar het Noord-Hollandse De Petten en de Groetpolder even ten zuiden ervan.

Kort ervoor, op 3 januari, werden nog 6 Dwergganzen (geen Oudeland vogels) gezien bij Goedereede. Vorig jaar verbleef daar ook enige tijd een paartje met jongen. Mogelijk ging het om dezelfde vogels.

Op 13 januari werden in De Petten zeker 32 Dwergganzen geteld en van diverse vogels werden daar de ringen afgelezen. Het terrein is daar beter geschikt voor dan in het Oudeland.

Niet lang daarna werd een deel van 'De Petten-groep' op 20 januari waargenomen in Titchwell

Marsh nabij Norwich in Engeland op een kwelder met grazige vegetatie. Het gemelde aantal was 24 Dwergganzen en ook werden er 7 ringen afgelezen. De laatste melding van deze groep was 24 februari. Oorzaak van dit uitstapje was mogelijk wederom de mist.

Ook werden er op 19 januari 2 Dwergganzen bij Maarsen en vervolgens op 23 januari bij Lekkerkerk gezien. In de Groetpolder, zuidelijk van De Petten, waren er op 24 en 25 januari 10 vogels aanwezig. En van 29 januari tot en met zeker 17 maart werden er 2 Dwergganzen op Texel gemeld. Vast staat dat deze vogels niet afkomstig zijn van het Oudeland van Strijen.

Een nogal aangename verrassing was dat op 27 januari de groep van 7 mét dus de geringde vogel G0 W (ring kunnen aflezen) werd teruggevonden in het Oudeland van Strijen. Ze hadden de terugweg vanuit Engeland naar onze polder dus weer gevonden. Mogelijk waren ze trouwens al eerder terug. Op 23 januari troffen wij langs de Oudendijk tussen de Kolganzen een groepje Dwergganzen aan, die bij ontdekking helaas direct opvlogen. Bij het opvliegen konden we echter nog net een groene en een witte ring ontwaren. Wellicht betrof het 'G0 W'. Op 29 januari werd deze groep overigens waargenomen in de polder Nieuw Cromstrijen, niet ver van de Oudendijk.

Diezelfde dag werd ook nog een groep van 8 Dwergganzen gemeld nabij Weesp.

Frappant was dat op 30 januari een groep van 7 Dwergganzen, inderdaad de groep met de gezenderde vogel, in de nabijheid van Lekkerkerk verbleef en een dag later weer terug was in het Oudeland van Strijen. Op 8 februari deed zich eenzelfde tafereel voor en ook daarna bleef deze pendeldienst zich enkele malen herhalen!

Zeker vanaf 9 februari verbleef er ook een groep Dwergganzen bij de Lippe in Duitsland, zoals al meerdere jaren gebruikelijk is. Groter was echter de verbazing toen op 13 februari nog een groep van 9 Dwergganzen gemeld werd nabij Norwich en Wighton, Norfolk, Engeland. En het hield niet op: op 26 februari kwam er nog een

bericht van een groep van 7 Dwergganzen nabij Norfolk. De laatste 2 groepen verbleven in het binnenland op grasland of wintertarwe en vertrokken daar op 27 maart 2025. In totaal waren er dus 40 Dwergganzen (24, 9 en 7 vogels) vanuit Noord-Holland naar Engeland gevlogen, waarbij bedacht moeten worden dat de 7 dwaaldwergganzen die vanuit het Oudeland van Strijen naar Engeland waren gehopt niet in dat aantal zijn begrepen. De Engelsen waren er nogal blij mee, want de Dwergganzen is daar een zeer schaarse soort.

De 2 Dwergganzen die 17 februari gemeld werden in de IJsseldelta, nabij Zwolle, waren eind november nog gezien in Strijen.

Eind februari en begin maart was er nog een groep van ruim 30 vogels in het Oudeland aanwezig, maar dat aantal vogels werd niet altijd gevonden. Het hoogste aantal van 37 exemplaren werd gezien op 13 maart.

De aantallen Dwergganzen in het Oudeland van Strijen werden in de loop van de maand maart steeds wat minder: op 18 maart vonden we nog 20 vogels en tot en met 23 maart noteerden we nog 9 exemplaren. Op 24 maart werden er door ons geen Dwergganzen meer gevonden en wij namen toen aan dat waren vertrokken.

Maar dat bleek niet het geval te zijn: een groep (aantal onbekend) met de gezenderde vogel was zelfs op 26 maart nog aanwezig. Deze zijn op 27 maart vanaf hun slaapplek in rap tempo (met snelheden tot 90 kilometer per uur) naar het noorden vertrokken om uiteindelijk bij Falster, Denemarken, aan te komen. Voor zover wij hebben kunnen nagaan, bleven slechts éénmaal eerder de Dwergganzen zo lang hangen in het Oudeland van Strijen, toen overigens tot zeker 23 maart.

Ook buiten Nederland en Engeland overwinteren er Dwergganzen in Europa. Zo brachten in Zweden 15 Dwergganzen de winter door, terwijl er in Duitsland zo'n 21 exemplaren verbleven.

••

18. Cover van Gerard Ouweneels meest recente pennenvrucht. Neem en lees!

Boekrecensie “Op bruine kiekken raakt niemand uitgekeken”

DIRK GOUDSWAARD

Zoek je een vlot lezenswaardig boek over een van Nederlands mooiste roofvogels en ben je geïnteresseerd hoe de schrijver alle gedeelde wetenswaardigheden heeft weten te verzamelen? Ga dan zeker dit boek lezen en neem de tijd om ervan te genieten en te leren. Je leest veel nieuwe dingen over kiekken en leert de schrijver en de vogelaarswereld (nog) beter kennen. Dat is in een notendop wat ik persoonlijk aantrekkelijk vind aan dit boek, naast de kostelijke anekdotes die Gerard moeiteloos opdist.

“Op bruine kiekken raakt niemand uitgekeken” van Gerard Ouweneel, nestor van de Nederlandse vogelaars en bekend als romanticus, is een bijzonder stukje proza. Gerard vertelt in dit boek verhalen over Bruine

Kieken en het speuren en onderzoeken ernaar, en openbaart in detail veel nuttige kennis en feiten over deze bijzondere jager. De vogel staat centraal, hetgeen de auteur meesterlijk verbindt aan zijn vroeg ontstane passie voor dit icoon onder de roofvogels der lage landen. Het boek is een biografie over het wel en wee van de kiekendieven, en de bruine in het bijzonder, gelardeerd met verhalen over exotische uitstapjes, lokale struinpartijen en (trek)telverslagen op alle Europese punten die je maar bedenken kunt, tekens in feit en functie over de vogel waarover dit boek gaat.

Ondertussen komen de ecologie, het balts- en broedgedrag en de bijzonderheden rondom jacht-, trek- en slaapgedrag uitgebreid aan de orde; goed onderzocht, gedocumenteerd en onderschreven door de internationale experts op dit gebied. De schrijver noemt deze mensen oprecht bewonderend kiekologen en kiekofielen. Het boek komt voor mij dichtbij wanneer Gerard dicht bij huis in detail een al wat oudere mannelijke Bruine Kiek beschrijft die dankzij het kleuren- en verenpatroon heel goed herkenbaar is; een vogel die jaarlijks terugkeert in de polders rondom zijn woonplaats. Voor veel van ons vogelaars een herkenbaar fenomeen. Ik moet toegeven dat er bij mij ook een verlangen wordt losgemaakt om eens precies op de juiste tijd en de juiste plaats op een trektelepost te gaan staan om een massale intocht mee te maken. Het boek beschrijft hoe dat tellen van kiekken en andere vogels te werk gaat, inclusief bijzondere ontmoetingen en tegenvallers. Heden, verleden en toekomst worden zonder te vervelen besproken en de kansen en bedreigingen voor deze overlever worden in kaart gebracht en geanalyseerd.

Wanneer je dan denkt dat je na een aantal jaren veldwerk als vrijwilliger wel een beetje kennis van de Rietwouw (of een van de andere vele bijnamen die je terugvindt) hebt opgebouwd, brengt dit boek je weer nieuwe kennis en inzichten voor verder veldonderzoek. De titel van het boek suggereert het al: deze vogel laat zich niet vangen in droge opsommingen en statistieken. Het is een boek dat zowel de pure

19. Bruine Kiekendief in z'n element. Elwin van der Kolk.

liefhebber als de onderzoeker in de vogelaar aanspreekt. Het laat je op een veelzijdige manier (hernieuwd) kennis maken met de Bruine Kiekendief. Je leert ook Gerard Ouweneel beter kennen. De auteur, die zichzelf geen kiekofiel noemt, maar zonder twijfel als zodanig gedetermineerd mag worden, maar dan wel van de nieuwe ondersoort *romanticus*!

••

Resultaten integrale wintertelling 2025 van roofvogels in de Hoeksche Waard

---

HAN EN MARTIN BENARD

De winterse roofvogeltelling kent een reeks van inmiddels meer dan 40 jaar. Dat maakt dit project bijzonder, al zijn er meer langlopende reeksen in de Hoeksche Waard. De Huiszwaluwen worden ook al decennia lang gemonitord en natuurreservaat Het Grootte Gat telt een unieke reeks BMP-tellingen. Janus Verkerk was maar liefst 40 jaar coördinator van de wintertelling roofvogels. Tellers met een 40-jarige reeks zijn er ook. Naast Janus zijn dat Gerard Ouweneel (Ambachtsheerlijkheid) en Arie en Leen van der Linden (onder andere Groot Koninkrijk). Tellers die meer dan 30 jaar meedoen zijn er meer. Met veel plezier, werd ons meermaals meegedeeld in de toelichting bij de resultaten. Daardoor is er een gedetailleerde terreinkennis die de tellingen ten goede komen. Er komen echter wel enkele atlasblokken beschikbaar voor nieuwe enthousiaste tellers. Laat het ons weten als je graag een blok meetelt.

Telinspanning

De telperiode liep dit jaar van 11 tot en met 19 januari 2025, waarbij het eerste weekend de voorkeur had. Dat weekend waren de weersomstandigheden vrijwel ideaal. Een groot deel van beide dagen was het windstil met een dun laagje rijp in de ochtend en veelal zonnig. Later in de week werd het steeds grijzer en soms ook behoorlijk mistig, waardoor de telomstandigheden minder gunstig werden. Het gros van de tellingen werd uitgevoerd op zaterdag 11 januari 2025.

De roofvogeltelling is best intensief, omdat het hele landschap moet worden afgespeurd. En dan nóg blijven er roofvogels buiten beeld, bij de ene soort meer dan bij de andere. Gemiddeld is er 4 á 5 uur tellen met een volledig atlasblok van

25 km² gemoeid. Veruit de meeste blokken zijn minder groot, omdat ze worden begrensd door Haringvliet, Hollands Diep, Dordtse Kil, Oude Maas en Spui. Sovon heeft ons winterse roofvogelproject aangemaakt voor de app Avimap onder projectnummer 645. Ongeveer de helft van tellers voerde de waarnemingen direct in Avimap in, de andere helft telde op papier. Ook deze tellingen zijn achteraf ingevoerd in Avimap.

Resultaten per soort

BUIZERD

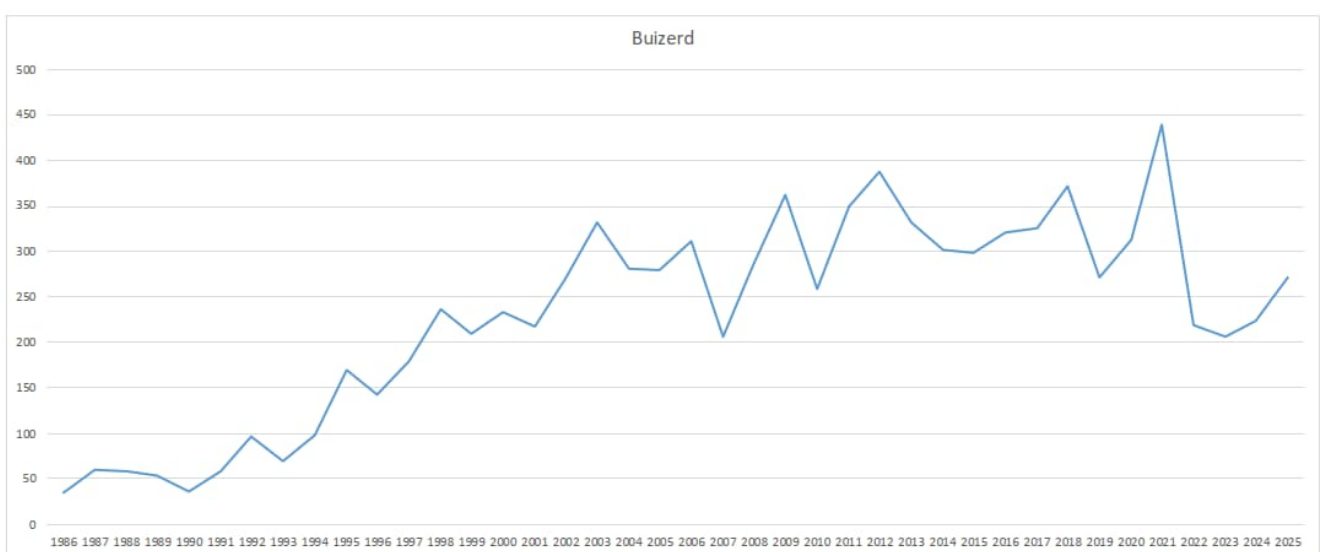
De Buizerd veerde weer iets op, na enkele jaren met net boven de 200 exemplaren. In 2025 werden er 272 geteld, globaal 50 stuks meer dan in de voorbije jaren. De Buizerd is al sinds begin van de telling de algemeenste roofvogel in de Hoeksche Waard. Langer geleden was dat anders. Sovon meldt in één van haar laatste nieuwsbrieven naar aanleiding van 'het jaar van de Torenavalk' dat dat roofvogeltje vooreerst de talrijkste was. Op een gemiddelde winterdag verblijven op ons eiland tegenwoordig een paar honderd Buizerds. Na een aanvankelijk opgaande trend tot aan de eeuwwisseling, gevolgd door een grillige maar gemiddeld hoge dichtheid in de 20 jaren daarna, lijkt er de laatste jaren sprake te zijn van afvlakking of misschien zelfs lichte teruggang. De 439 exemplaren uit het topjaar 2021 halen we de laatste vier tellingen bij lange na niet. Het

gemiddelde van de jaren 2010 – 2020 lag ruim boven de 300. De grafiek toont een grillig verloop met flinke verschillen, maar de hoge pieken zijn er wel uit.

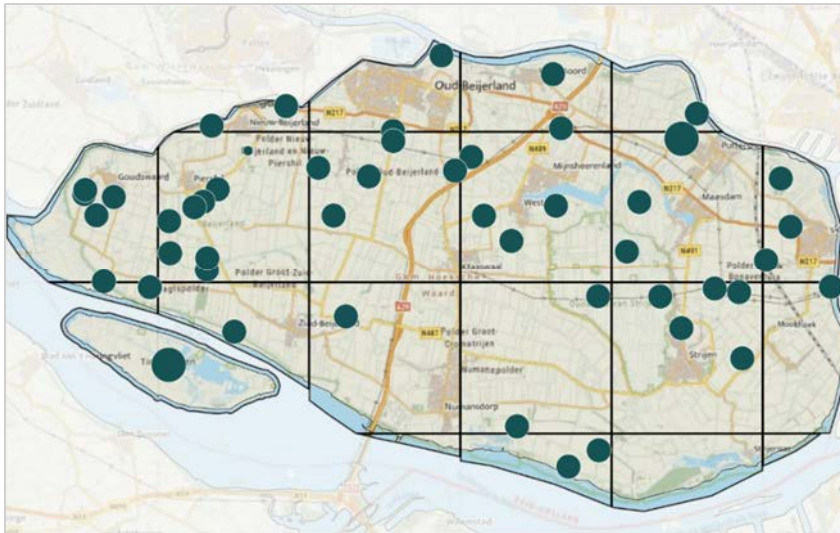
Als broedvogel is de soort landelijk nog steeds aan een opmars bezig. Dat de trend in de winter dalende is, kan het gevolg zijn dat vogels van elders minder bij ons overwinteren. Of zou het ook mogelijk kunnen zijn dat het een gevolg is van de vogelgriep? In een niet onaanzienlijk deel van de door Dutch Wildlife Health Centre onderzochte buizerdkadavers werd het virus aangetroffen (bron: dwhc.nl).

TORENAVALK

Het jaar 2025 is uitgeroepen tot het Jaar van de Torenavalk. Met gerichte transect-tellingen langs wegen wil Sovon een beeld krijgen van onder andere de wintervogels. Dat is één van de drie speerpunten voor de onderzoeken in het Jaar van de Torenavalk, naast nestmonitoring en broedvogelkartering. Onze resultaten zijn heel bruikbaar voor het onderdeel 'Waar bidt de Torenavalk', vanwege de gewoonte onze waarnemingen nauwkeurig in kaart te brengen. Waarmee het nut daarvan weer bewezen is. We hebben de resultaten onder de aandacht gebracht bij Sovon-coördinator Albert de Jong, die er enthousiast op reageerde. Onze gezamenlijke tellingen zijn feitelijk bij elkaar een lange transect-telling van vele tientallen kilometers. Aangezien alle waarnemingen zijn

19. Lijngrafiek van het totaal aantal tijdens de wintertellingen getelde Buizers gedurende 1986 tot en met 2025.

20. Kaart van waarnemingen van de Torenvalk tijdens de roofvogeltelling van januari 2025.

ingevoerd in Avimap, kunnen de mensen van Sovon de gegevens makkelijk analyseren. Globaal kunnen we concluderen dat bij onze tellingen de helft van de Torenvalken langs of dichtbij wegen werd gezien, de andere helft boven open landschap, voornamelijk grasland. We zijn benieuwd naar de overeenkomsten of verschillen hiervan met de verslaglegging van Sovon inzake het onderdeel 'Waar bidt de Torenvalk' aan het einde van 2025.

Het was overigens een matige telling voor de Torenvalk: 47 exemplaren in de Hoeksche Waard en 2 op Tiengemeten. Meerdere tellers merkten al op dat ze weinig Torenvalken zagen. Toch geeft de telreeks aan dat in de laatste 16 jaren bijna de helft van de keren ongeveer dit aantal werd gehaald. Nu was 2024 een slecht (veld)muizenjaar, wat altijd zijn beslag krijgt op de aantallen Torenvalken. Aan de lage aantallen in de winter ging een matig broedseizoen vooraf. Met name van de grotere legfels was het aantal uitgevlogen jongen vrijwel nooit gelijk aan het leggrootte. In goede muizenjaren lukt dat wel. De ouders hadden in 2024 grote moeite voldoende voedsel aan te slepen voor hun voltallige kroost.

De PTT tellingen van Sovon uit de tweede helft van december 2024 gaven een laagste waarde aan sinds tijden. Van de Hoeksche Waardse telling konden we daarom ook niet veel anders verwachten. Niettemin is het duidelijk dat er

structureel minder Torenvalken worden geteld dan in de eerste tien jaren van deze eeuw. Dat waren gemiddeld de beste jaren in onze telreeks met gemiddeld 91 exemplaren. Vanaf 2010 worden er gemiddeld 66 geteld. Feit is wel dat een deel van de vogels buiten beeld blijft tijdens een telling. Het werkelijke aantal ligt hoger. Wat uiteraard zowel voor goede als magere jaren geldt. Op bekende vaste plekken zijn ze soms net even niet te zien

tijdens de telling, terwijl er kort daarna wel acte de présence wordt gegeven. Met name voor doorgaande wegen waarlangs men regelmatig rijdt zal dit voor iedere teller wel herkenbaar zijn.

ZEEAREND

Wie had een paar jaar geleden gedacht dat de Zearend in aantallen de derde roofvogel zou zijn in de Hoeksche Waard? Met 12 exemplaren gezien tijdens de telling steekt de soort Havik (11) en Sperwer (10) de loef af. Nu flappen deze vogels met een paar slagen een ander blok in, dus misschien zit er een dubbeltelling in. Maar Gert Huijzers meldde dat er wel eens 10 tegelijk op de Korendijkse Slikken zijn gezien. Dus onrealistisch is het aantal in ieder geval niet. Het is waarschijnlijk wel de enige soort die niet onderteld is, want ze zijn nauwelijks te missen. Vergelijk Sperwer, waarvan er veel meer rondvliegen dan we tellen natuurlijk. Naast de 12 in de Hoeksche Waard zijn er op Tiengemeten ook nog eens 3 genoteerd.

In en rondom de Hoeksche Waard verblijven meerdere territoriale paren Zearenden. Logischerwijs bevinden zich daarenboven ook nog jonge vogels in onze contreien. De Korendijkse Slikken, het Groot Koninkrijk, de Oeverlanden Hollands Diep, het Oudeland van Strijen en Tiengemeten zijn inmiddels hotspots voor Zearenden geworden. De trend is nog stijgende en vertrouwdheid met mensen lijkt

evenredig toe te nemen met het aantal broedparen. Door de toenemende populatiedruk zullen waarschijnlijk sommige vooreerst ongeschikt geachte broedplaatsen ook worden gekoloniseerd. De verwachtingen voor deze supersoort zijn ronduit positief, maar we hebben als streek al een stevige populatie.

OVERIGE SOORTEN

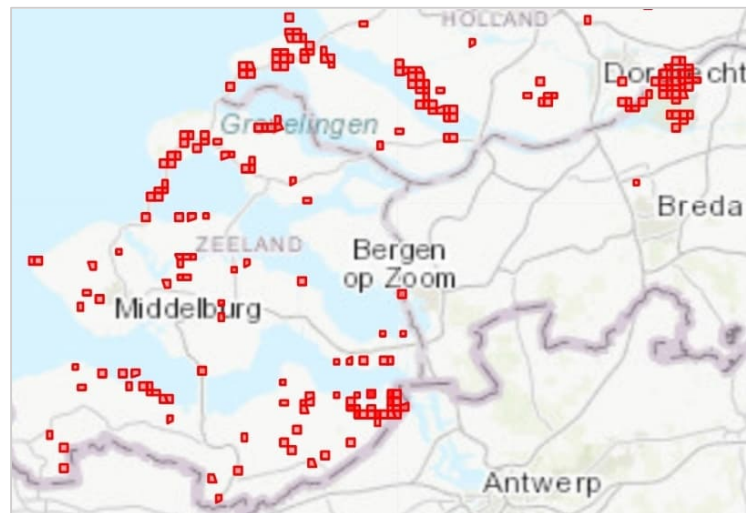
De Havik nam met 11 exemplaren in de Hoeksche Waard en 2 op Tiengemeten in aantal de vierde plaats in bij de roofvogeltelling van deze januari. Dat aantal wordt vaker gehaald in de laatste 15 jaren. Soms wat minder, maar ondertelling ligt voor de hand. Meestal zijn het voorbijsnellende vogels en die worden makkelijk gemist. Na de opmars in het eerste decennium van deze eeuw lijkt de populatie gestabiliseerd.

Slechts 10 Sperwers werden genoteerd in de Hoeksche Waard, plus nog eentje op Tiengemeten. We moeten meer dan 30 jaar terug om onder dit aantal te zitten. Sovon meldde ook voor dit roofvogeltje de laagste waarde ooit in de PTT tellingen. De Hoeksche Waard deelt volledig mee in malaise. Meer dan bij andere soorten in de telling worden sperwers onderteld door de gewoonte veelal in en om de bebouwde kom te acteren. Iedere dagelijks goed bezochte voederplaats in de tuin krijgt af en toe of regelmatig bezoek van een Sperwer.

Bruine en Blauwe Kiekendief zijn met 5 en 4 exemplaren 's winters slechts beperkt aanwezig in de Hoeksche Waard, geheel in lijn met de afgelopen jaren. Tiengemeten is zeker voor de Bruine kiekendief een ander verhaal. Naast 2 Blauwe waren er maar liefst 7 exemplaren Bruine kiekendieven aanwezig in en om de rietmoerassen op het westelijke deel van het natuureiland. Het is daarmee, naast de Biesbosch, het Verdronken Land van Saeftinge, en in iets mindere mate de Kop van Goeree, één van de beste winterplekken voor deze soort in de Delta. De kaart met waarnemingen in januari

2025 laat daarover geen onduidelijkheid bestaan.

Slechts 4 Slechtvalken werden gezien. Op Tiengemeten ontbrak de soort. Het is bekend dat Slechtvalken lijden onder de heersende vogelgriep. Met als gevolg het laagste aantal in 15 jaar. Gerard Ouweneel verhaalt in zijn nieuwe 'kiekenboek' over van watervogelkadavers etende slechtvalken in het Oudeland van Strijen. In 'De Takkeling' van januari 2025 houdt Rob Bijlsma een vurig betoog van bijna twee pagina's voor het vooral niet druk maken over de veerkracht van de Slechtvalk. De reproductie neemt direct toe bij een afname van de soort. Zodra de vogelgriep verdwenen is, zal de populatie spoedig weer op het niveau van voor de ziekte zitten, aldus zijn voorspelling.

21. Verspreiding van de Bruine Kiekendief in de Delta in januari 2025.

Er werd één Smelleken gezien tijdens de telling in de Hoeksche Waard. Dit kleine valkje is een toevalstreffer die makkelijk over het hoofd wordt gezien, overal kan opduiken, maar nergens blijft plakken. Tenminste, dat zou je op het eerste gezicht denken. Maar in januari en februari werd zevenmaal een Smelleken ingevoerd op waarneming.nl. Vier in het Oudeland van Strijen en drie in de polders van Korendijk, waaronder die in de telling. Misschien dat er twee Smellekens toch min of meer plaatstrouw zijn geweest de afgelopen winter. Overigens werd van Tiengemeten een derde exemplaar gemeld. De trefkans is niet groot,

maar meer dan een handvol zullen er in de winter niet in onze streek verblijven.

Dank

Alle tellers worden bedankt voor hun bijdrage. In januari 2025 namen de volgende personen deel aan de telling: Nieck Alderliesten, Peter de Barse, Han en Martin Benard, Joop van den Berg, Joke Boerlage, Rob Burgmans, Piet van Geemert, Dick van Houwelings, Gert Huijzers, Kees van Leenen, Arie en Leen van der Linden, Els Marijs, Cees Mesker, Martin Mollet, Henk van Noordwijk, Gerard Ouweneel, Ruud Polderman, Arie den Tuinder en Janus Verkerk. Mogelijk dat er nog anderen hebben meegeteld met genoemde personen, maar niet op de telformulieren zijn vermeld.

- ❖ [Bijlage 2: Uitkomsten roofvogeltelling Hoeksche Waard en Tiengemetten in januari 2025.](#)
- ❖ [Bijlage 3: Uitkomsten roofvogeltellingen Hoeksche Waard en Tiengemetten in de winters 1983-2025.](#)

••

Coccothraustes

GERARD OUWENEEL

Die zaterdagochtend klaar voor vertrek naar Wageningen om er het symposium van de Heimans en Thijssse Stichting bij te wonen inspecteerde ik nog snel de tuin. Die scan was goed voor het gewone vogeltheatertje van Turkse Tortels, een teveel aan Kauwen, drie obligate Merels en het dierbare, deze herfst verder geslonken gezelschapje Huismussen. En dan de dit najaar opvallend grote gemengde menigte aan Vinken, Groenlingen en Putters....het resultaat van iedere ochtend braaf uitstrooien van handjes zonnebloempitten in een van de weinige in het Maasdamse Plan Oost resterende tuinen die niet werd omgezet in een mini-Atlantikwall. En ook van het betreurde wegblijven van de Mazzelaar-dynastie, enkele elkaar opvolgende generaties Sperwers die met

hun raids jarenlang huishielden onder de tuinvogelcommune.

Wat verwijderd van de precieus trippelende Vinken, de Groenlingen en het troepje carnavalesk uitgedoste Putters foerageerde, achterin, met onbehouwen motoriek een grotere zangvogelfiguur. Ik richtte de Leica en keek naar een Appelvink. De schok van een ontdekte, onverwachte en bovendien opvallende soort was hevig! Proberend de adrenaline in toom te houden registreerde ik haastig kenmerken: het postuur, de enorme beige snavel met blauwig zweem, het driehoekige zwarte slabbetje onder de snavel en dan de schakering van tinten 'buffish', een kleuraanduiding waarvoor in onze taal het woord ontbreekt. Met een vermete te en tegelijkertijd waakzame blik keek de vogel voortdurend rond.

Veel te luid riep ik: "Appelvink!" en drukte ik de kijker in de handen van Peter Milders naast mij. Kennelijk was, gemeten naar Appelvink maatstaven. mijn motoriek ook onbehouwen want de vogel verdween in de belendende gemeenteanplant, een hoekje met 's winters groen blijvende laurier, waarvan Els tot dusver steeds weet te voorkomen dat de Hoeksche Waardse Dienst groenvoorziening er duchtig de snoeizaag inzet. Na Els te hebben ingelicht en erop te hebben aangedrongen extra alert te zijn op hetgeen die dag zich verder in de tuin kon gaan afspelen, ging het naar Wageningen.

Ondanks dat daar het door de stichting samengestelde programma plus borrel alleszins de moeite waard waren, bleef de Appelvink woelen. Terug thuis was dan ook de eerste vraag: "Heb je de Appelvink nog gezien?" Els' reactie was voorspelbaar: "Je verwacht toch niet dat ik de hele middag naar buiten zit te koekeloeren?" Eigenlijk vlaste ik daarop maar meende er goed aan te doen het gesprek een andere wending te geven. Identieke dispuutjes zouden in de weken nadien vaker door de woonkamer gaan.

De volgende dag, zondag 24 november, tuurde ik bovenmodaal veel de tuin in. Geen Appelvink.

22. Oog in oog met een fraaie Appelvink in het Oudeland van Strijen. Strijen, maart 2025, Sanne Fortuin Hamers.

De dagen nadien evenmin, ondanks een verruiming van de zonnebloempitrantsoening. Het putter- en vinkenaantal groeide wél tot een nog nimmer vertoonde omvang. En met hen die van de minder welkome Houtduiven en Turkse Tortels. Els stelde vast dat het vogelvoerbudget ruim overschreden werd, waarbij ze tevens refereerde aan het beroerd presterende pensioenfonds van mijn voormalige Franse werkgever.

Ondanks de danig verhoogde tuurfrequentie de dagen nadien, door Els aangeduid als het appelvinkeffect, vertoonde *coccothraustes* zich niet. Althans, ik vermocht hem niet te ontdekken. Trouwens, andere zaken vroegen aandacht, zodat ik deze moest verdelen tussen m'n werkkamer vóór en de achtertuin. Dat lukte amper. Vijf dagen na de premièredatum was het raak. En daarna de hele decembermaand door min of meer regelmatig. Op de zestiende observeerde ik haar langdurig en vlakbij, zelfs drinkend uit het 'vliegenvanger-drinkbakje', een naam die het reservoirtje kreeg sinds een bad nemende Bonte Vliegenvanger een maaltijd met vrienden luister bijzette.

Ik noteerde: "Schuw, waakzaam, direct na het opvliegen onvindbaar in de laurier". En dat het zeer waarschijnlijk een 'haar' in zomerkleed betrof – dat laatste na raadpleging van de Nils van Duivendijk.

Uit het foerageergedrag bleek dat Linnaeus bij de naamgeving van *coccothraustes* beter naar het foerageerdrag keek dan de bedenker van de Nederlandse naam. Want naar overvloedig in de tuin gedeponeerde appels om Merels te behagen keek ze niet om. Maar wél naar de ijverig verstrekte noten. 'Cocco' refereert aan het Griekse *kókkos*, hetgeen staat voor zaden en pitten; 'thraustes' is afgeleid van *thrauein*, dat refereert aan verpletteren of verbrijzelen. Welnu, die activiteit hield haar dusdanig bezig dat ze soms in haar eentje bleef zitten op momenten dat de hele tuinvogelcommune om een duister blijvende reden paniekerig het gemeentegroen inschoot.

Dat ze zich op de waarnemingsdata slechts eens per dag vertoonde kan te maken hebben dat ik alleen tijdens koffie- en theebreaks zicht nam op het tuingebeuren – de verwijten van Els dat ze

tijdens die pauzes veelal tegen mijn zijkant aanpraat dateren al van vóór het appelvinkintermezzo.

Om te proberen toch een bijdrage te leveren aan de eindejaarfeestelijkheden en tevens bij te komen van de daaraan verbonden calorierijke culinaire tiendaagse veldtocht, waren Tweede Kerstdag en Nieuwsjaardag huiskamerdagen. Met dan ook langduriger zicht op hetgeen zich aan gene zijde van de pui afspeelde. Op Nieuwjaarsochtend, toen ik wat suizebollerig zat te wennen aan 2025, was ze er al om halftien. De zich ook in Maasdam hevig manifesterende vuurwerkwaanzin had haar dus niet verdreven. Vóór het middaguur mochten we haar viermaal welkom heten, waardoor het obligate “gelukkig nieuwjaar” een dubbele betekenis kreeg. Op de ochtend van 7 januari, toen hare *coccothraustes* regelmatig een echtelijke overleg onderbrak, informeerde Els waarom de Appelvink mij zo opwond. Toen vertelde ik ze voor het eerst te zien in januari 1957, tijdens mijn rekrutentijd in de Koning Willem III kazerne in Apeldoorn. Het daar aanwezige troepje Appelvinken had die periode toen draaglijker gemaakt.

••

23. Ransuil in een roestboom. Hoeksche Waard, november 2024, Rob van Mourick.

Uilen in de Hoeksche Waard – broedseizoen 2024

KARIN VAN DEN BERG

De winter van 2023-2024 was grijs, zacht maar vooral nat. Er is in die maanden zo'n 50% meer regen gevallen dan gemiddeld. Opvallend was dat er vooral grote neerslaghoeveelheden in de nachtelijke uren vielen. Ook de stormen Pia, Henk, Isha en Jocelyn kwamen nog even een duit in het zakje doen. Alles bij elkaar geen gunstige omstandigheden om als uil je kostje bij elkaar te moeten scharrelen. En dat was niet hun grootste probleem, want door die grote hoeveelheden water hadden hun prooidieren het op hun beurt ook niet gemakkelijk. Uit de resultaten van braakbalonderzoek en inventarisaties door de Zoogdierenwerkgroep bleek dat er nauwelijks woelmuizen aanwezig waren en juist die soorten zijn een belangrijke voedselbron voor onder andere uilen.

STEENUILEN

Tijdens de nestkastcontroles waren de gevolgen van het natte weer al snel zichtbaar, want in de kasten was het vaak een vieze kledderboel. Dit kwam door een combinatie van natgeregende

24. Jonge Steenuilen in een nogal vieze kast. Hoeksche Waard, mei 2024, Theo Leijdens.

ouders die in en uit de kast vlogen en de dunne ontlasting van de jongen door een eenzijdig dieet van voornamelijk regenwormen. Janus Verkerk heeft op zijn camerabeelden kunnen zien dat er zelfs naaktslakken als maaltijd werden aangeboden! Onderkoeling en infecties waren dit jaar dan ook een extra risico voor de jongen. Tijdens het ringen van de pullen maken we altijd meteen de kasten schoon en voorzien we de kasten weer van een verse laag beukensnippers. Dat was dit jaar zeker geen overbodige luxe.

Het viel ons ook direct op dat er in de meeste kasten waar gebroed werd helemaal geen muizenvoorraad aanwezig was. Ook geen goed teken. Veel jongen waren dan ook in een slechte conditie en hadden een (soms flinke) achterstand in hun ontwikkeling. Uit een vergelijking met de landelijke resultaten was de conditie (het gewicht) van 'onze' jongen 15% lager dan gemiddeld en het nestsucces was zelfs 55% lager dan elders. Er loopt momenteel een meerjarig landelijk onderzoek, uitgevoerd door Stichting STONE (Steenuilenvoerleg Nederland), om het verschil in kaart te brengen tussen het voedselaanbod bij Steenuilen op zandgrond en op kleigrond. Door middel van nestkastcamera's worden de prooidieren gedetermineerd en geteld. In de Hoeksche Waard hangen deze camera's niet, maar onze broedresultaten worden wel meegenomen in het onderzoek. Het goede nieuws van afgelopen jaar is dat er 8

nieuwe steenuilenterritoria zijn ontdekt! Voor de volledige resultaten zie bijlage 1.

KERKUILEN

Voor de Kerkuilen gaat het broedseizoen van 2024 de boeken in als het slechtste jaar ooit ten opzichte van het aantal territoria. We hopen dat het voedselaanbod weer voldoende op peil is zodra het nieuwe broedseizoen begint. Veel kerkuilenpaartjes hebben afgelopen jaar helemaal niet gebroed. Een slimme tactiek die wel vaker ingezet wordt op het moment dat er te weinig voedsel aanwezig is. Als de omstandigheden verbeteren, dan kunnen ze alsnog besluiten om in het najaar een broedpoging te doen. Daar hadden wij natuurlijk onze hoop op gevestigd, maar helaas bleek het niet zover te komen. De Kerkuilen die wel een broedpoging hebben gedaan hadden vaak maar 1, 2 of hooguit 3 jongen en die bleven ook lang niet allemaal in leven. Voor de volledige resultaten zie bijlage 1. Voor het eerst in 10 jaar kruisen de lichtblauwe (aantal jongen) en de donkerblauwe lijn (aantal territoria) elkaar.

25. Van deze drie kerkuilpullen is er maar één groot geworden. Hoeksche Waard, juni 2024, Karin van den Berg.

BOSUI EN RANSUI

Ondanks dat we geen volledig onderzoek doen naar deze soorten in de Hoeksche Waard en we voor (broed)locaties afhankelijk zijn van waarnemingen van derden zien wij een lichte stijging in het aantal bosuילותerritoria (10) en broedpogingen (5). Ook het aantal geregistreerde jongen (7) is wat gestegen, maar het werkelijke aantal zal zeker hoger zijn. Deze toename kan hebben plaatsgehad doordat het

goed gaat met de soort en/of is het gevolg van het feit dat meer waarnemers de moeite nemen om deze waardevolle informatie met ons te delen. Ook landelijk gaat het de Bosuilen voor de wind.

Wat betreft Ransuilen zijn we geïnteresseerd in waarnemingen van broedlocaties (7) en roestlocaties (11). De door ons geregistreerde aantallen territoria zijn ongeveer gelijk gebleven t.o.v. vorig jaar, maar de landelijke trend is dat het aantal Ransuilen afneemt. De belangrijkste oorzaken zijn de toename van predatie en de afname van beschikbaar voedsel en nestgelegenheid.

Het is belangrijk dat zoveel mogelijk waarnemingen en locaties van alle soorten uilen aan ons worden doorgegeven. Uiteraard om een goed beeld te krijgen van de aanwezige populaties, maar ook om eventueel gevonden jonge uilen zo snel mogelijk terug te kunnen plaatsen bij hun ouders. Ook krijgen wij regelmatig de vraag van bijvoorbeeld de Omgevingsdienst, ecologische adviesbureaus, natuurorganisaties of de Gemeente Hoeksche Waard of er op een bepaalde plek uilen aanwezig zijn in verband met geplande werkzaamheden. Dan is het natuurlijk belangrijk dat wij als werkgroep deze informatie al voorhanden hebben om zo snel mogelijk te kunnen anticiperen.

Bijzonderheden 2024

BOSUIL

In juli 2023 ontdekten we een mislukt bosuilenlegsel in een kerkuilenkast in Strijen. Er lagen toen 2 koude, bevruchte en bebroede eieren (embryo) in een berg nestmateriaal van Kauwen. Ook op het deksel van de kast lag nog een heel kunstwerk van takken. We hebben toen alles opgeruimd en schoongemaakt. Dit jaar zat mevrouw Bosuil eind april op twee eieren te broeden en hebben we alles goed in de gaten gehouden. Met de verrekijker kon op afstand in de koof worden gekeken of deze niet door de Kauwen werd vol gesleept met takken. Het gebeurt wel eens dat er een broedende uil op deze manier wordt opgesloten en sterft.

Maar gelukkig ging nu alles goed en was ingrijpen niet nodig. Op 8 juni konden er twee mooie, gezonde jongen worden geringd.

KERKUILEN GRIENDKEET HANNES

In 2023 werd er in de vriendkeet Hannes succesvol gebroed en vlogen er twee gezonde jonge Kerkuilen uit. Bij een vroege kastcontrole in 2024 zaten er twee adulten in de kast en ze waren ook nog allebei geringd: de man in 2022 als nestjong aan de Boomdijk in Klaaswaal en de vrouw kwam uit België (nog geen reactie van ringcentrale). In mei werd er strak gebroed op 5 eieren, maar bij een controle eind juni was alles weg op 1 koud en 1 kapot ei na. Er kwam helaas geen vervolgletsel. In oktober werden er restanten van een gepredeerde Kerkuil gevonden op de Esscheplaat, maar het betrof enkel de vleugels. We wisten dus niet of het een 'Hannes uil' betrof. Gelukkig kregen we in december een bericht van Ronald in 't Veld dat de Belgische dame nog steeds in de nestkast verbleef, dus het territorium is nog wel bezet.

VLEERMUIZEN

Op 22 juli controleerden we een kerkuilenkast in Strijen die niet geregistreerd staat als actieve broedlocatie. Bij het openen van de kast lagen er dit keer toch een paar braakballen in. Tot onze verrassing lagen in het voorportaal ook nog 2 verdroogde Dwergvleermuizen. Dan is natuurlijk de vraag of ze daar door iets of iemand zijn neergelegd of dat de vleermuizen zelf de kast zijn ingekropen. Het hele handeltje maar meegenomen voor het braakbalonderzoek. Deze Kerkuil bleek een uitzonderlijk veelzijdige menukaart te hebben. In het handjevol braakballen zaten restanten van Veldmuis, Aardmuis, Gewone Bosmuis, Bruine Rat, Huisspitsmuis, Bosspitsmuis, 2 vogels (soort onbekend) en 2 Dwergvleermuizen. Deze uil had dus 4 vleermuizen gevangen en dat is echt heel bijzonder. Uit eerder meerjarig onderzoek naar prooidieren van kerkuilen bleek namelijk dat slechts 13 van de 78.000 prooidieren vleermuizen betroffen (0,015%)!

26. Een door Arie Leijdens ontworpen en gefabriceerde anti-kat kast. Hoeksche Waard, augustus 2024, Arie Leijdens.

KATTEN

We kregen in 2024 opvallend veel meldingen van Steenuilen die gedood waren door de aanwezige huiskat. Nog niet vliegvlugge jongen tot zelfs adulte vogels vielen ten prooi aan deze roofzuchtige huisgenoten. Het dieptepunt was een compleet leeggeroofd nest van 3 steenuilpullen van ruim 10 dagen oud in Numansdorp. In 2023 had dezelfde kat ook al een net uitgevlogen jong te pakken gehad. Deze had toen meer geluk en is na behandeling in de Vogelklas met 2 pleegbroertjes- of zusjes weer uitgezet in de Krimpenerwaard. Omdat op deze locatie sprake is van 'natuurbroed' op de zolder van een schuur en de exacte broedplaats niet bekend is, is het voor ons lastig om hier iets aan te doen. Om deze Steenuil ouders toch een relatief veilige broedplaats aan te kunnen bieden hebben we hoog op een balk in de schuur een 'anti-kat-kast' opgehangen. Het toeval wil dat de zoon van deze erfbewoners (woonachtig in Goudswaard) ook een broedpaartje Steenuilen in de schuur heeft en ook daar is dit broedseizoen een dood jong op het erf aangetroffen en een tweede jong naar de Vogelklas gebracht, die helaas bij aankomst al

was overleden. Op twee andere locaties zijn er adulte Steenuilen gedood door een kat.

DODE UILEN

In 2024 zijn er in de Hoeksche Waard 13 Kerkuilen, 11 Steenuilen en 6 Ransuilen dood gevonden en bij ons gemeld. De belangrijkste doodsoorzaken zijn het verkeer, voedselgebrek of predatie. Opvallend is het lage aantal dode Kerkuilen, want in 2023 waren dat er nog 42! Gezien de meeste Kerkuilen in hun eerste levensjaar sneuvelen en er dit jaar weinig jongen zijn geboren, was dit wel te verwachten. Ook de blauwe rollers, die Rijkswaterstaat op de hectometerpaaltjes langs de A29 heeft geplaatst, lijken een positieve uitwerking te hebben.

TERUGMELDING

Op 14 maart 2024 werd er op de Oudendijk in Strijen een geringde Ransuil dood gereden. Deze was op 29 oktober 2015 als adulte vogel door wijlen Adrie van der Heiden geringd na herstel in de Vogelklas Karel Schot (prikkel draadslachtoffer). Nadat ze op de ringdatum weer was losgelaten in het Oudeland van Strijen heeft ze dus nog 8 jaar en 4 maanden geleefd en is ze op minder dan een kilometer afstand van haar loslaatplek doodgereden!

Dankwoord

De Uilenwerkgroep Hoeksche Waard wil de volgende bedrijven, organisaties en personen bedanken: uiteraard onze gastgevers en alle waarnemers, maar ook Stichting Vogelklas Karel Schot, Dierenambulance Hoeksche Waard, Hoeksche Waards Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Schilders en afwerkingsbedrijf S.E.M., Ronald van Harxen (Stichting STONE), Merijn van den Hoogenhoff en alle braakbalpluizers, Dirk Goudswaard, Janus Verkerk, Els Marijs, Roel van Rijswijk, Ronald in 't Veld en Martin Mollet.

- ❖ [Bijlage 4: Getalsmatige ontwikkelingen in territoria, broedpogingen en broedsucces van Steenuil en Kerkuil.](#)

••

27. Een zeldzaam beeld in Nederland: een Dwerggors in een woonwijk op strooivoer. Oud-Beijerland, februari 2025, Karin van den Berg.

Dwerggors middenin de Zoomwijk

RUUD POLDERMAN & HANS WESTERLAKEN

Op maandag 10 februari 2025 zag ik een vogeltje in mijn tuin te Oud-Beijerland, dat ik niet gelijk thuis kon brengen. Aan mijn vrouw vroeg ik of het een Huismus was, maar na ontkenning dacht ik aan een Heggenmus. Met de verrekijker erbij zag ik meteen dat het ook die soort niet was.

Mijn vrouw had inmiddels met de telefoon een foto gemaakt en Obsidentify liet er geen misverstand over bestaan welke soort deze foto toonde: een 100% zekere Dwerggors! Gelijk het boek erbij gehaald en alle kenmerken opgezocht. Kon niet missen! Een heuse Dwerggors! Een soort die had ik nog nooit eerder had gezien, maar nu rustig in mijn tuin scharrelde.

Gelijk Joop van den Berg gebeld en die wilde meteen langskomen. Ook Arie den Tuinder was de bijzondere waarneming via waarneming.nl op het spoor gekomen en ook hij belde of hij langs

kon komen. Beiden hebben de Dwerggors dezelfde dag nog prima kunnen zien.

Ook in de dagen daarna zat de Dwerggors regelmatig in de tuin, vaak ook op de grond zaadjes te eten. Een rustig vogeltje, want hij bleef in de boom zitten als ik in de schuur moest zijn of als de vogels gevoerd werden. Ook de broers Arie en Leen van der Linden belden woensdag of ze langs mochten komen. Toen ze er waren, troffen ze het, want het gorsje zat net op de grond en de broer konden hem zodoende heel goed zien. Net op dat moment deed de kat van de burens een poging de Dwerggors te pakken te krijgen. Gelukkig vloog hij op tijd weg – de tuin uit – en kon ik de vermaledijde kat verjagen. Gelijk heb ik achter de voerplaats op de grond het gaas zo tegen de klimop gezet, dat de kat de vogel niet meer rechtstreeks kon aanvallen.

De vraag was of de Dwerggors nog wel terug zou komen, maar na ruim een half uur zat hij gewoon weer in de boom en iets later op de grond om weer te eten.

Heel bijzonder om deze zeldzaamheid in te eigen tuin te kunnen bewonderen. Ook de volgende dagen bleef hij rondhangen. Na een behoorlijke

nachtvorst van donderdag op vrijdag is de gors helaas niet meer gezien.

De Dwerggors broedt in de taigazone van Noord-Scandinavië tot aan de Beringzee. Overwinteren doet deze algemene broedvogel onder andere in in Zuid-China, Noord-Myanmar en Noord-Vietnam. In het najaar trekt een klein aantal vogels over ons land en verblijft dan hooguit kortstondig ter plaatse. Vanwege de toegenomen kennis en met name het gebruik van geluidsapparatuur, wat tot veel meer waarnemingen leidde, verloor de soort zijn CDNA-status in 2004. Het echte aantal waarnemingen is moeilijk in te schatten vanwege dubbeltellingen, maar overschrijdt de 50 per jaar niet (www.waarneming.nl).

Wintergevallen zijn zeldzaam te noemen en zijn een welkome afwisseling in de doorgaans wat minder opwindende maanden wat betreft aansprekende soorten. Deze worden dan ook veel bezocht, maar de aantallen zijn nooit hoger dan 5 geweest. Vaak worden ze op ruigere plaatsen langs de kust gevonden en binnenlandwaarnemingen zijn zeer zeldzaam. Dat er eentje opduikt in een achtertuin in een woonwijk, is extreem zeldzaam, mogelijk wel uniek en het is de droom van vele "tuinvogelaars" zoiets in de eigen tuin te vinden! Dat Dwerggorzen het niet altijd nauw nemen qua overwinteringshabitat getuige een vogel, die zich van 15 tot en met 22 december 2008 nabij het Erasmus Medisch Centrum ophield. Deze foerageerde regelmatig op straat, op korte afstand van de belangstellenden. In de Hoeksche Waard zijn tot nu toe 7 gevallen bekend, waarvan 3 overvliegende waarbij alleen het geluid opgenomen is. Vanwege eventuele toeloop werd besloten de vogel onder embargo te plaatsen.

••

28. Jonge Grauwe Vliegenvanger in de ingang van de nestkast. Zuid-Beijerland, juli 2023, Dirk Goudswaard.

Nestkastonderzoek: ook in de Hoeksche Waard?

MARIANNE VAN DER WAAL

Op onze najaarbijeenkomst van 7 november 2024 kwam Leo Ballering van Vogelwacht Uden en omstreken een presentatie geven over nestkastonderzoek. Ik proefde vooraf bij sommige leden een lichte argwaan of dit onderwerp wel interessant genoeg zou zijn. Nou en óf het interessant was: zelfs de meest doorgewinterde vogelaars waren onder de indruk van zijn verhaal en vertelden me na afloop dat ze ontzettend veel gehoord hadden wat totaal nieuw voor hen was. Vandaar nu een stukje over nestkastonderzoek voor de leden die er op 7 november niet bij konden zijn.

Eerst wat informatie en feiten: NESTKAST (NETwerk voor STUDIES aan nestKASTbroeders) is een netwerk waarin amateur-nestkastonderzoekers (controleurs en ringers), en professionele nestkastonderzoekers van onder andere het Vogeltrekstation en Sovon bij elkaar komen voor het uitwisselen van

gegevens, wetenswaardigheden en ervaringen op het gebied van nestkastenonderzoek. NESTKAST richt zich speciaal op kleine zangvogels (zoals mezen, mussen, vliegenvangers, *et cetera*) en enkele andere soorten waarvoor geen landelijke werkgroep voor gegevensinzameling is, zoals Bosuilen. En deze nestkastonderzoekers bezoeken jaarlijks meer dan het duizelingwekkende aantal van 20.000 nestkasten in Nederland en Vlaanderen!

In 2023 werden er 13.702 legfels bekeken van 22 soorten met in totaal 91.077 eieren. Daaruit kwamen 73.520 jongen en daarvan zijn er 67.605 jongen uitgevlogen.

Waarom doen al die nestkastonderzoekers dat vele werk, wat is het nut ervan?

Uit het jarenlang op dezelfde manier volgen van het broedgedrag kunnen er trends gesignaleerd worden. Op welke datum beginnen vogels met de eileg? Verandert dat door klimaatverandering? Zijn er plaatselijke verschillen? Wat is de invloed van het weer? Waardoor mislukken legfels? Blijft het aantal gelegde eieren hetzelfde? En hoeveel worden er vliegvlug? Door dit systematisch te noteren en te vergelijken houdt men de vinger aan de pols en krijgt men inzicht in de ontwikkelingen.

Leo vertelde op heel boeiende wijze over de praktijk van het nestkastenonderzoek. Het is een wereld apart, er doen zich drama's voor en er zijn mooie gebeurtenissen. Er komen regelmatig gemengde broedsels voor zoals van Roodborst en Boomkruiper of van Kool- en Pimpelmezen. Zelfs een Spreeuw in een koolmeesnest komt voor. Lees hier het verslag met foto van een vrijwilliger:

"In mijn Spreeuwenkast in Beemte-Broekland trof ik het volgende aan: Op 21 april 2022 lagen er in de spreeuwenkast 1 Koolmees-ei en 1 Spreeuwen-ei. Bij de volgende controle op 9 mei lagen er 8 Koolmees eieren en een spreeuwenei, deze stonden allemaal op uitkomen. Elf dagen later, op 20 mei, waren er acht Koolmezen van tien dagen oud en een spreeuwenjong van elf dagen oud. Deze spreeuw was in blakende gezondheid en is geringd en opgemeten. Het had

een vleugellengte van 72 mm en een gewicht van 59 gram. Drie dagen later, op 24 mei, is de bijgevoegde foto gemaakt. Alle vogels, Koolmezen en de Spreeuw, zijn op 31 mei uitgevlogen!

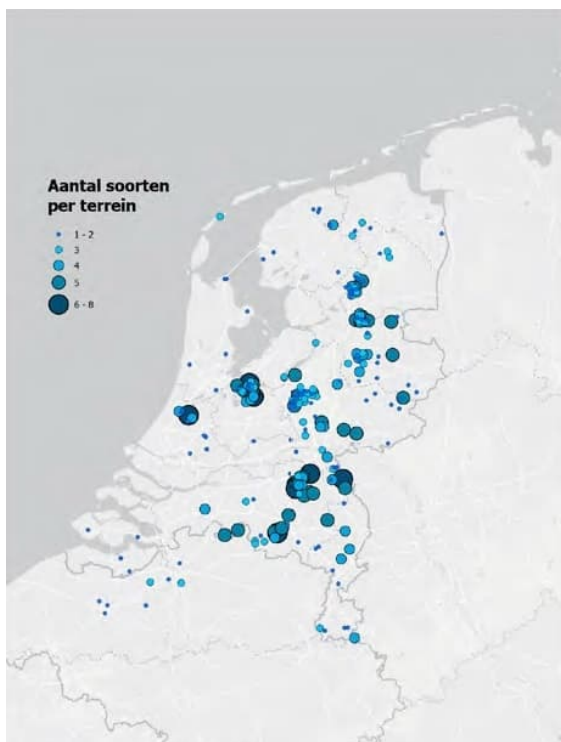
Het is waarschijnlijk dat de Spreeuw eerst is begonnen met leggen waarna het paartje Koolmees het nest heeft overgenomen. Kennelijk hebben die het Spreeuwenjong ook gevoerd en kwam die daarmee niks tekort!"

29. Jonge koolmezen met een wel erg grote zus of broer. Locatie, datum en fotograaf onbekend.

Leo vertelde ook dat het niet nodig is om kasten hoog te hangen. Het controleren is veel eenvoudiger als de kast laag hangt en er geen ladder aan te pas hoeft te komen. Uit jarenlang onderzoek is gebleken dat het niet uitmaakt voor de vogels. Op onze vraag of er niet te veel verstoring optreedt als je steeds de nestkast opent, stelde Leo ons gerust: het gebeurt praktisch nooit dat een legsel verlaten wordt na verstoring.

In onze omgeving wordt nog niet veel aan nestkastonderzoek gedaan. En dat is jammer, want hoe meer en beter verspreid het

29. Kaart van Nederland waaruit (onder andere) blijkt waar op dit moment nestkastonderzoek plaatsvindt.

onderzoek over heel Nederland wordt uitgevoerd, hoe waardevoller de resultaten zullen zijn.

Dirk Goudswaard is een aantal jaren geleden begonnen met zelf nestkasten te bouwen en deze verspreid over zijn uitgestrekte terrein van 2 hectare op te hangen. Daar heeft hij veel succes mee gehad: zo broeden er al ruim 5 jaar Grauwe Vliegenvangers in zijn kasten.

Hij heeft informatie ingewonnen bij Leo hoe hij het beste te werk kan gaan én hij gaat dit jaar nestkastonderzoek uitvoeren. Hiervoor heeft hij afgelopen winter meer dan 25 nieuwe nestkasten gebouwd van uiteenlopende vorm en maat. Op onze voorjaarsbijeenkomst heeft hij daarover verteld. Het is nu afwachten wat er gaat gebeuren. In het najaar weet hij meer en zal hij ons daarover bijpraten. En misschien maakt hij andere werkgroepleden zo enthousiast dat zij er ook mee gaan starten. Dat zou een mooie opsteker zijn voor Leo!

••

Varia

Bijzondere ontmoeting tijdens een vogelreis

In februari 2024 sloot ik mij aan bij de door Ornis Birding Expeditions georganiseerde reis naar de Filippijnen.

Na al een keer op het zuidereiland Davao, Bohol, Cebu en wat op het hoofeiland gevogeld te hebben, ging de reis dit keer naar Palawan, een eiland waar veel endemische soorten zitten en een ander deel van het hoofdeiland, Luzon, waar ik nog niet geweest was. Op de eerste avond ontmoette de internationale groep elkaar in het nabij het vliegveld gelegen hotel. Na wat over en weer kennis gemaakt te hebben, sloot zich een voor ons onbekende aan. De vogelgids en eigenaar van Ornis, Joshua Bergmark, stelde hem aan ons voor en het bleek niemand minder te zijn dan de nummer 1 van de wereld qua soorten, de Amerikaan Peter Kaestner! Uiteraard waren wij zeer onder de indruk en moest een ieder met deze levende legende op de foto. Hij had de dag ervoor als eerste de 10.000 soortengrens doorbroken met het waarnemen van de Orange-tufted Spiderhunter en dat maakte de ontmoeting nog specialer!

Verder lezen:

❖ www.aba.org/peter-kaestner-breaks-the-10000-bird-barrier/

Hans Westerlaken

Ledenraad Vogelbescherming en Sovon

Sinds respectievelijk september 2022 en november 2024 ben ik lid van de ledenraad van Vogelbescherming Nederland en die van Sovon. De ledenraad van Vogelbescherming Nederland heeft vier permanente commissies: 'Bescherming', waar ik deel van uit maak, 'Samenleving & Achterban', 'Externe Positie' en 'Impact en Financiën'. Elke geleding houdt vanuit haar eigen invalshoek een vinger aan de pols wat betreft het beleid van Vogelbescherming Nederland. Het moet gezegd worden, dat zij het beleid zeer nauwkeurig

beschrijft en uitvoert zodat er qua sturing weinig nodig is en de benodigde instemming van de ledenraad dan doorgaans ook krijgt. Een leuke bijkomstigheid bij het lid zijn van de geleding Bescherming was dat ik plaats mocht nemen in de vakjury aangaande de uitreiking van de 'Gouden Grutto' en de 'Gouden Leeuwerik'. Beide zijn prijzen voor initiatiefnemers, veelal agrariërs, om de vogelstand op het gras – en/of akkerland te verbeteren.

Bij Sovon zat ik al eerder in de ledenraad, circa vijftien jaar geleden. De geleding bestaat, in tegenstelling tot Vogelbescherming Nederland, uit vertegenwoordigers uit de districten om zodoende input vanuit alle regio's te krijgen. Het ledenraadslid is echter geen verlengstuk van bijvoorbeeld een vogelwerkgroep en neemt plaats "zonder last of ruggenspraak van hun achterban. Met andere woorden: de leden van de Ledenraad moeten opkomen voor het algemeen belang van de vereniging Sovon." Uiteraard kunnen leden wel vragen stellen en/of suggesties doen aan een ledenraadslid. De functie van de ledenraad komt overeen met die van die van Vogelbescherming Nederland. Mijn eerste indruk was, dat ook Sovon zijn zaakjes goed op orde heeft.

Uiteraard kunnen leden van Vogelbescherming Nederland en/of Sovon mij aanspreken op dringende of minder dringende aangelegenheden ten aanzien van genoemde beleidsterreinen, zodat die eventueel meegenomen kunnen worden naar de vergaderingen.

Verder lezen:

- ❖ www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/gouden-grutto-voor-willem-courtz-en-wicher-hoeve-uit-rouveen
- ❖ www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/gouden-leeuwerik-voor-akkerbouwers-brord-sloot-en-patricia-van-haaren

Hans Westerlaken

••